

”Sinnikkäät leirytyjät”

Ulkomaalaisromanien representointi Helsingin Sanomien uutisissa

Sanna Koivuranta
Maisterintutkielma
Suomen kielen oppiaine
Kielten laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2013

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Sanna Koivuranta	
Työn nimi – Title ”Sinnikkäät leiriytyjät” Ulkomaalaisromanien representointi Helsingin Sanomien uutisissa	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Marraskuu 2013	Sivumäärä – Number of pages 55 sivua + liite
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tarkastelen pro gradu –tutkielmassani, miten Suomeen vuosittain saapuvia ulkomaalaisromaneita representoidaan Helsingin Sanomien uutisteksteissä. Ulkomaalaisromanit ovat etenkin pääkaupunkiseudulla hyvin näkyvä mutta korostetusti etäinen ryhmänsä, jonka edustajia harva tuntee henkilökohtaisesti. Tiedotusvälineissä he ovat esillä kausiluontoisesti, mutta ajoittain uutisointi on hyvin runsasta, jopa päivittäistä. Suuren yleisön tieto ulkomaalaisromaneista perustuu lähes ainoastaan tiedotusvälineiden jakamaan tietoon, mikä tekee tutkielmastani mielenkiintoisen. Lehtiuutisten asemaa mielipidevaikuttajana ei kuitenkaan voi kiistää.</p> <p>Tutkin ensinnäkin, minkälaisen aihepiirien yhteydessä ulkomaalaisromaneista uutisoidaan, ja mihin rooliin he uutisteksteissä asettuvat tai heidät asetetaan. Lisäksi tutkin, ketkä saavat äänensä kuuluviin ulkomaalaisromaneita koskevissa uutisjutuissa.</p> <p>Tutkimukseni viitekehyksenä on kriittinen diskurssianalyysi, jonka apuna käytän myös sisällönerittelyä. Aineistonani on vuoden 2011 Helsingin Sanomien ulkomaalaisromaneita koskevat uutiset, joita analysoin sekä sisällönerittelyn että laadullisen diskurssianalyysin keinoin.</p> <p>Odotuksenmukaisesti Helsingin Sanomien uutisten ulkomaalaisromaneista piirityi ongelmakeskeinen kuva. Ulkomaalaisromaneista uutisoitiin lähinnä rikosten ja majoitusongelmien yhteydessä. Aikaisempien tutkimusten tavoin ulkomaalaisromanit myös loistivat poissaolollaan Helsingin Sanomien uutisissa. Heistä uutisoitiin, mutta he eivät päässeet ääneen, vaan uutisjutuissa haastateltiin valtaosin kaupungin virkamiehiä, poliisia ja pelastushenkilöstöä.</p> <p>Tutkielmani perusteella näyttää siltä, että etnisestä vähemmistöstä uutisoiminen keskittyy edelleen ongelmiin.</p>	
Asiasanat – Keywords diskurssianalyysi, representointi, vähemmistö, romani, kerjäläinen	
Säilytyspaikka – Depository Kielten laitos, suomen kieli	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN TEORIATAUSTAA	5
2.1 Sosiaalinen konstruktionismi	5
2.2 Systemis-funktionaalinen kielioppi	6
2.3 Kriittinen diskurssianalyysi	7
2.3.1 Analyysin kolme tasoa	9
2.4 Etniset vähemmistöt mediassa	12
3 AINEISTO JA METODI	16
3.1 Tarkastelussa Helsingin Sanomien uutistekstit	16
3.2 Aineisto ja ydinaineisto	17
3.3 Tutkijan paikka	19
4 MITÄ ULKOMAALAISROMANEISSTA UUTISOIDAAN?	21
4.1 Negatiivisen uutisoinnin ylivoima	21
4.2 Tyypillisimmät ulkomaalaisromaneita koskevat uutiset	23
5 MITEN ULKOMAALAISROMANEISTA KIRJOITETAAN?	27
5.1 Ulkomaalaisromanien tarina	27
5.2 Kuka saa äänensä kuuluviin?	28
5.2.1 Romanien hiljaisuus	29
5.2.2 Tilan täyttävät äänet	30
5.3 Ulkomaalaisromanin rooli uutisdiskurssissa	33
5.3.1 Kaupungin virkamiehet	34
5.3.2 Poliisi ja pelastushenkilöstö	36
5.3.3 Aktivistit	37
5.3.4 Kaupunginvaltuutetut	38
5.3.5 Ulkomaalaisromanit	39
5.4 Ulkomaalaisromanit toisten puheissa	40
5.5 Ulkomaalaisromanien nimitykset uutisdiskurssissa	43

6 LOPUKSI

47

LÄHTEET

52

LIITE 1

1 JOHDANTO

”Miksi jotkut istuvat maassa ja keräävät rahaa?” kysyy kuusivuotias helsinkiläinen. Hän on jo vuosia sitten lastenrattaissa istuessaan nähnyt maassa istuvia naisia ja haitaria soittelevia miehiä päivittäin. Kevät toisensa jälkeen Bulgarian ja Romanian romanit ovat saapuneet Suomeen ansaitsemaan elantonsa lähinnä kerjäämällä sekä tyhjiä pulloja ja tölkkejä kerjäämällä. Ulkomaalaisromanit ovat näkyvä osa Helsingin, kuten monien muidenkin Euroopan pääkaupunkien, kaupunkikuvaa.

Näkyvyydestään huolimatta romanit ovat oma etäinen ryhmänsä, jonka edustajia harva suomalainen tuntee henkilökohtaisesti. Yksinkertaisin syy ryhmän erillisyyteen on kielimuuri: Suomeen saapuvat ulkomaalaisromanit eivät osaa kieliä, esimerkiksi englantia, ja he ovat usein myös omalla kielellään luku- ja kirjoitustaidottomia. Tämä rajoittaa huomattavasti heidän kanssakäymistään muiden kuin toisten ulkomaalaisromanien kanssa.

Keväisin saapuvat ulkomaalaisromanit ilmestyivät ensi kertaa Suomeen jo vuonna 2000. Niin sanottu kerjäläisilmiö laajeni huomattavasti vuonna 2007, kun Bulgaria ja Romania hyväksyttiin Euroopan unionin jäseniksi, ja maasta toiseen liikkuminen helpottui. Samana vuonna myös tiedotusvälineet havahtuivat kertomaan romanikerjäläisistä. (Oksanen 2009, 7.)

Arvioiden mukaan Suomeen on tullut viime vuosina 300–600 ulkomaalaisromania. Syyt romanien joukkoliik ehdintään ovat heidän tilanteessaan omassa kotimaassaan. Sekä Romaniassa että Bulgariassa romanit ovat syrjitty vähemmistö. Useimmiten romanian ja bulgarian romaneilla ei ole koulutusta eikä välttämättä edes lukutaitoa, ja heidän on vaikea työllistyä kotimaassaan. Viralliselta statukseltaan Romaniasta ja Bulgariasta tulevat romanit ovat turisteja, mutta todellisuudessa he matkaavat kotimaistaan Suomeen paremman elannon toivossa. Suomessa he saavat kerjäämällä ja pulloja kerjäämällä paremman toimeentulon kuin työskentelemällä omassa maassaan.

Ulkomaalaisromanit muun muassa kerjäävät rahaa vilkkaimmilla kulkureiteillä, keräilevät tyhjiä pulloja ja tölkkejä sekä myös myyvät Iso numero -lehteä. Iso numero on voittoa tavoittelematon journalistisin kriteerein toimitettu aikakauslehti, jota saa myydä kuka tahansa, joka tarvitsee lisätuloja. Lehden myyjä saa neljä euroa maksavasta lehdestä kolme euroa. Pienistä myyntisummista ei tarvitse maksaa veroja, eikä myynti vaikuta

toimentulotukeen. Iso Numero -lehteä julkaisee Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto, Kultti ry. (Iso Numero).

Ulkomaalaisromanit ovat esillä tiedotusvälineissä kausiluonteisesti: keväällä kerjäläisten pääjoukon saapuessa Suomeen lehtijuttujen määrä lisääntyy merkittävästi, ja uutisten virta jatkuu tasaisena yleensä syksyyn asti. Tämä on median ilmiö, jota ei voi olla huomaamatta, koska sama on toistunut jo useita vuosia. Ulkomaalaisromaneja seurataan lehdistössä kiihkeimpinä hetkinä päivittäin. Koska ulkomaalaisromaneille annetaan paljon palstatilaa sekä valtakunnallisissa että pääkaupunkiseudun paikallisissa lehdissä, kiinnostavaa on, mitä heistä lopulta kerrotaan.

Tutkin maisterintutkielmassani, miten ulkomaalaisromaneja representoidaan Helsingin Sanomien uutisteksteissä. Ensinnäkin tutkin, *millaisissa yhteyksissä ulkomaalaisromaneista kirjoitetaan, mihin aihepiireihin heidät yhdistetään*. Toisekseen minua kiinnostaa, *mihin rooliin he uutisteksteissä asettuvat tai heidät asetetaan*. Tutkin myös sitä, *ketkä saavat äänensä kuuluviin ulkomaalaisromaneita käsittelevissä uutisjutuissa*. Ovatko äänessä romanit itse vai muut tahot?

Aineistonani on Helsingin Sanomissa vuonna 2011 julkaistut ulkomaalaisromaneja koskevat uutiset. Aineisto on rajattu uutisiin, koska olen kiinnostunut nimenomaan toimituksellisista teksteistä, ja erityisesti uutisiksi valikoiduista teksteistä. Uutinen on teksti, joka koskee tapahtumaa, jonka lehden toimitus kokee merkitykselliseksi, uutisoinnin arvoiseksi valtavassa uutisvirassa. Uutiseksi valikoituminen on aina valinta, toimituksellinen valinta. Rajaukseni ulkopuolelle jäävät siis paitsi yleisönosastokirjoitukset myös toimituksen mielipidetekstit, esimerkiksi pääkirjoitukset ja kolumnit.

Uutisen tekee mielenkiintoiseksi tutkimuksen kohteeksi myös se, että siihen kohdistuu erilaisia vaatimuksia todenperäisyydestä, oikeudenmukaisuudesta ja puolueettomuudesta. Uutinen ei voi koskaan olla yksittäisen toimittajan näkemys haluamastaan aiheesta, mutta toki toimittaja valitsee uutisen näkökulman. Myös yleisönosastoilla ja internetin keskustelupalstoilla vellova ”kerjäläiskeskustelu” tarjoaa varmasti paljon aineksia diskurssianalyysille, mutta sen jätän toisiin tutkimuksiin.

Aiheen, ulkomaalaisromanien representointi uutisteksteissä, tutkimista puoltaa se, että tiedotusvälineillä on yhteiskunnassamme huomattavaa valtaa. Suomalaiset ovat sanomalehtikansaa, ja lehtijuttuja luetaan paljon. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa ilmestyy väkilukuun suhteutettuna enemmän seitsemänpäiväisiä sanomalehtiä kuin missään muualla (Tilastokeskus). Sanomalehtien liiton mukaan painettujen sanomalehtien levikki oli vuonna 2012 yli 2,5 miljoonaa kappaletta. Näistä painetuista sanomalehdistä suurin on tässä

työssänikin tutkimani Helsingin Sanomat, jonka levikki on 337 962 kappaletta. (Levikintarkastus 2013.)

Median vallan vaikutukset eivät rajoitu siihen, että toimituksissa päätetään, mistä kirjoitetaan. Valinnoillaan jopa yksittäiset toimitukset vaikuttavat siihen, mitkä aiheet nousevat julkiseen keskusteluun. Lisäksi media tarjoaa mallin siihen, miten ja mistä näkökulmasta kustakin aiheesta keskustellaan. Tätä kautta lehti uutiset vaikuttavat myös ihmisten mielipiteisiin ja asenteisiin.

Ulkomaalaisromanit ovat vähemmistö, jonka jäseniä vain harva suomalainen tuntee henkilökohtaisesti. Samankaltainen tilanne on usein muidenkin vähemmistöjen kohdalla, mutta Suomessa osan vuodesta oleskelevat ulkomaalaisromanit ovat korostetusti näkyvä mutta etäinen oma ryhmänsä. Vaikka ei voida sanoa, että media yksin muokkaa yleistä keskustelua ja yksittäisten ihmisten mielipiteitä, median valta mielipiteiden muokkaajana korostuu tilanteissa, joista ihmisillä ei ole henkilökohtaista kokemusta, koska tällöin media on ensisijainen tietolähde (Pietikäinen ja Luostarinen 1996, 178).

Aiemmissä tutkimuksissa (esim. van Dijk 1991) on käynyt ilmi, että etnisistä vähemmistöistä kirjoitetaan valtaosin negatiivisten uutisten yhteydessä. Koska journalismin perusperiaatteisiin kuuluu uutisoida yhteiskunnasta rehellisesti ja monipuolisesti, ja journalistien tehtävä on katsoa kaikkia käsittelemiään asioita monista eri näkökulmista, on kiinnostavaa tarkastella, koskevatko nämä samat periaatteelliset lähtökohdat myös etnistä vähemmistöryhmää, ulkomaalaisromaneita. Nämä vaatimukset kohdistuvat erityisen painavina itseään laatulehtinä markkinoiviin sanomalehtiin, kuten Helsingin Sanomiin.

Miksi valitsin tarkastelun kohteeksi juuri ulkomaalaisromanit? Ensinnäkin siitä syystä, että ulkomaalaisromanit ovat kaikkien tuntema ryhmä, heihin törmää päivittäin useita kertoja Helsingin keskustassa liikkuessaan. Jokainen joutuu väistämättä myös vähintään hentoon kanssakäymiseen ulkomaalaisromanien kanssa esimerkiksi kieltäytyessään antamasta rahaa tai ostamasta lehteä. Jokainen Helsingissä vierailevakin on heidät kohdannut. Toisekseen ulkomaalaisromaneista kirjoitetaan melko paljon. Vuosia ulkomaalaisromaniuutisointia luettuani huomasin pohtivani, toistuvatko samat uutiset vuodesta toiseen. Kolmanneksi ulkomaalaisromaniuutisointi jatkuu edelleen. Aihepiirin journalistinen kiinnostavuus ei ole kadonnut, vaan vielä tutkielmaa kirjoittaessani olen saanut seurata ulkomaalaisromaneita koskevaa uutta uutisointia. Materiaalia ulkomaalaisromaneita koskevassa uutisoinnissa riittäisi vaikka pro gradu -tutkielmaa laajempiinkin tutkimuksiin.

Minua kiinnostaa, uutisoidaanko 2010-luvun Suomessa ulkomaalaisromaneista vain negatiivisissa yhteyksissä. Etnisiä vähemmistöjä koskevaa uutisointia on kuitenkin sekä

kansainvälisesti että Suomessa tutkittu jo niin paljon, että voisi ajatella, että nämä huomiot olisivat löytäneet tiensä myös yliopistokoulutukseen ja toimituksiin. Asialla on yhteiskunnallista merkitystä, sillä kun heikossa sosiaalisessa oleva ryhmä tulee tutuksi vain negatiivisten uutisten kautta, saattaa käydä niin, että itse ryhmästä tulee ongelma. Tällöin ryhmän kokemat ongelmat jäävät näkemättä tai niitä ei pidetä ongelmina. (mm. Edelman 1988, 13.)

2 TUTKIMUKSEN TEORIATAUSTAA

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni teoreettista taustaa. Ensin esittelen lyhyesti sosiaalista konstruktivismia ja systeemis-funktionaalista kielioppia, joita tutkimukseni viitekehys, kriittinen diskurssianalyysi, hyödyntää. Seuraavaksi esittelen kriittisen diskurssianalyysin ja hahmottelen diskurssin käsitettä oman tutkimukseni näkökulmasta. Lopuksi käsittelen toiseutta – etenkin mediassa – ja median valtaa ylipäänsä.

2.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Tutkielmani viitekehystenä on kriittinen diskurssianalyysi, erityisesti Norman Faircloughin kolmitasoinen analyysimalli, jonka esittelen tarkemmin myöhemmin tässä luvussa 2. Kriittinen diskurssitutkimus pohjautuu ajatukselle kielenkäytön konstruktiivisuudesta. Kielenkäytön, eli diskurssin, nähdään vaikuttavan ympäröivään maailmaan, ja toisaalta maailma vaikuttaa kieleen, siihen, miten kieltä käytetään. (Pietikäinen 2000b, 192.)

Kielenkäyttö on osa yhteiskunnan sosiaalisia käytänteitä. Vuorovaikutus kielen ja ympäröivän yhteiskunnan välillä on jatkuvaa ja kaksisuuntaista. Toisaalta sosiaaliset rakenteet ja kulttuuriset normit jopa rajoittavat kielenkäyttöämme, sitä, mitä voimme sanoa. Toisaalta kieli ja se, miten kieltä käytetään, muokkaa ympäröivää yhteiskuntaamme. Kielenkäyttö muokkaa niin sosiaalisia rakenteita kuin kulttuurisia normeja, tapoja olla ja ajatella. (Pietikäinen 2000b, 196–198.)

Kieli voi joko vahvistaa tai horjuttaa yhteiskunnan vakiintuneita tapoja toimia ja ajatella. Prosessi ei ole jatkuvasti tiedostettu, mutta se on olemassa. Tämä ei ole mikään yhdentekevä huomio aikana, jolloin kielen asema kasvaa jatkuvasti. Kieli on muodossa tai toisessa yhä useamman työkalu, ja kielestä ollaan kiinnostuneita, koska kieli on mukana suurimmissa liikkeissä ja tärkeimmissä päätöksenteoissa. Kielellä on valtaa.

Vaikka onkin laajalti hyväksytty ajatus, että yhteiskunta vaikuttaa kielenkäyttöön ja toisaalta kieli omalta osaltaan muokkaa yhteiskuntaa ja maailmaa ympärillään, on kuitenkin vaikea vetää suoria ja tarkkoja johtopäätöksiä siitä, mikä kielen tai kielenkäytön seikka tarkalleen vaikuttaa mihinkin yhteiskunnalliseen tilanteeseen tai tapaan. Tässä tutkimuksessani kuvaan yhden vähemmistöryhmän, ulkomaalaisromanien, representoimista

yhden lehden, Helsingin Sanomien, uutisteksteissä. Sama ryhmä on saanut jo aiemmin – ja tulee saamaan myös tulevaisuudessa – useita erilaisia representaatioita, jotka rakentavat ulkomaalaisromanien ryhmää koskevaa merkityspotentiaalia (Pälli 2003, 24–26). Helsingin Sanomien representaatio ulkomaalaisromaneista on siis vain yksi monista representaatioista, joita heistä rakentuu.

Representaatiolla tarkoitetaan jonkin esittämistä tekstissä. Maailmaa ikään kuin rakennetaan uudelleen tekstissä. Representaatio ei siis koskaan ole suora kuva tai heijastuma maailmasta, todellisuudesta, vaan välissä on aina joku, joka rakentaa kuvan. Tutkimieni tekstien kohdalla välissä on media, joka tarjoilee representaation lukijoilleen. Representaatio ei kuitenkaan koskaan säästy vaikutteilta. (Fowler 1991, 25.)

Tämän tutkimuksen tapauksessa kuvan rakentamiseen, representointiin, vaikuttavia seikkoja ovat muun muassa lehden taloudellinen tilanne, lehden yleiset linjaukset ja vaikka se, kuinka paljon kilpailevia uutisia tutkimillani uutisilla on ollut. Vakavaraistemilla lehdillä, joihin lasken myös pro gradu -työssäni tarkasteleman Helsingin Sanomat, voidaan olettaa olevan paremmat mahdollisuudet käyttää vaikkapa tulkkeja toimittajiensa apuna. Merkittävän jalansijan lukijoiden kesellä saavuttaneilla lehdillä voidaan ajatella myös olevan enemmän mahdollisuuksia erilaisten näkökulmien hakemiseen tai rohkeutta vanhojen linjaustensa tarkastamiseen. Olivatpa vaikutteet mitkä tahansa, suoraa yhteyttä kuvattuun todellisuuteen on mahdoton tavoittaa.

Representaatioiden takana on kysymys aina valinnasta. Esimerkiksi uutistekstiä kirjoittaessaan toimittaja valitsee, mihin kategoriaan hän käsittelemänsä asian sijoittaa. Toimittaja valitsee, nimittääkö hän muiden tekemää väkivaltaista kuolemaa tapoksi, murhaksi vai teurastukseksi (Fairclough 1997, 143). Tarkastelen valintaa lisää seuraavassa luvussa 2.2.

2.2 Systemis-funktionaalinen kielioppi

Kriittinen diskurssianalyysi hyödyntää näkemyksissään M. A. K. Hallidayn systemis-funktionaalista kielioppia, joka on yksi tunnetuimmista funktionaalisista kieliteorioista. Systemis-funktionaalisen kieliopin ja diskurssianalyysin suhde on hyvin läheinen. Lähtökohdiltaan systemis-funktionaalinen kielioppi sopii yhteen kriittisen diskurssianalyysin tavoitteiden kanssa, kun analysoidaan kielen käyttöä sosiaalisessa kontekstissa ja tarkastellaan kielen ja sosiaalisten rakenteiden välisiä yhteyksiä. (Pietikäinen 2000a, 225.)

Systeemis-funktionaalinen kielioppi ei tarkastele kieltä yksittäisinä sanoina ja lauseina, vaan kiinnostus kohdistuu jokapäiväiseen vuorovaikutukseen ja siihen, mitä ihmiset tarkoittavat, ja miten he näitä merkityksiä rakentavat (Paso 2007, 28). Sosiaalinen todellisuutemme rakentuu merkityksistä (Halliday 1978, 2).

Halliday näkee kielen merkityspotentiaalina, josta kielenkäyttäjät voivat ammentaa ja valita. Systeemisyyttä kieliopin nimessä tarkoittaakin sitä, että kieltä käytettäessä tehdään jatkuvasti valintoja: muun muassa mitä sanotaan ja miten sanotaan. Valitseminen ei ole välttämättä tietoista ja juuri tässä hetkessä tapahtuvaa valintaa, mutta valintaa laajasta vaihtoehtojen joukosta tehdään. (Halliday 1994, xxvii.)

Funktionaalisuus kielessä merkitsee juuri merkitysten rakentamista. Kieli ei ole vain ajattelun väline tai tapa välittää viesti (Pietikäinen 2000a, 222). Kielenkäyttö on tekoja. Merkitykseen liittyy aina sosiaalisuus, se tosiasia, että ihmiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään, ihmiset puhuvat toisilleen (Halliday 1978,2).

Systeemis-funktionaalinen kielioppi näkee kielen sosiaalisena toimintana ja tekstit monifunktionaisina. Kieliopin mukaan jokainen teksti toimii kolmella tasolla: kuvaa maailmaa ja kokemuksia, ylläpitää sosiaalisia suhteita ja rakentaa itse tekstejä. (Paso 2007, 28; Pietikäinen 2000b, 198.)

Halliday (1978, 112–113) nimittää edellä kuvattuja tasoja merkityspotentiaaliksi ideationaaliseksi, interpersonaiseksi ja tekstuaaliseksi metafunktioksi.

2.3 Kriittinen diskurssianalyysi

Tutkimukseni merkittävin lähtökohta ja viitekehys on kriittinen diskurssianalyysi. Lähtökohtaisesti ajatukseni on se, että kielellä ja kielenkäytöllä todella on väliä. Kun vielä kiinnitetään huomio lehtiteksteihin, tarkastellaan tekstejä, jotka on tarkoitettu julkaistavaksi, suuren yleisön luettavaksi, ja jotka on valittu eri tekstien joukosta. Uutinen koetaan julkaisemisen arvoiseksi ja se halutaan julkaista, joten uutinen ei ole mikään harkitsematon, satunnainen teksti.

Kriittisen diskurssianalyysin lähtökohta on se, että kielenkäytön ja yhteiskunnan välillä on dialoginen suhde (Fairclough 1992, 64). Kriittinen diskurssianalyysi tutkii kieltä kontekstissaan. Yksikään uutisteksti ei ole koskaan irrallaan ympäröivästä yhteiskunnasta, vaan se on ympäröivän maailman muokkaama, ja toisaalta jokainen teksti omalla

panoksellaan muokkaa maailmaa ympärillään. Kriittinen diskurssianalyysi tarkastelee siis kielenkäytön kahta puolta: kieltä yhteiskunnan tuotoksena sekä kieltä yhteiskunnallisena vaikuttajana. (Fairclough 1992; 1997.)

Kieltä käyttämällä rakennamme yhä uudelleen kuvia ympäröivästä maailmasta, mutta toisaalta samaan aikaan ympäröivän yhteiskunnan tavat, uskomukset, ideologiat ja rakenteet vaikuttavat siihen, miten me kieltä käytämme. Prosessi on molempiin suuntiin kulkiessaan toisen tekijän vaikutuksen alainen.

Kielenkäytöstä kiinnostuneen diskurssianalyysin perusajatuksena onkin se, että kielenkäyttöä tarkastellaan tekemisenä, joka muotoutuu sosiaalisissa prosesseissa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta (Suoninen 1999, 17). On usein mahdotonta sanoa ja osoittaa tarkasti jonkin tekstin vaikuttaneen yksin ja suoraan tiettyjen yhteiskunnan rakenteiden muuttumiseen. Yhtä mahdotonta on suoraan osoittaa, että jokin yksittäinen kulttuurinen tapa vaikuttaa juuri tietyn tekstin tiettyihin valintoihin, vaan muutos voi olla hienovaraista ja aikaa vaativaa. Kyse on sosiaalisten rakenteiden rakentamisesta yhä uudelleen hieman erilaisena, suuntaan tai toiseen muuttuneina (Suoninen 1999, 23).

Tutkimuksen kohteena oleva diskurssi voidaan käsitteenä määritellä eri tavoin. Fairclough (1992, 63–64) sanallistaa diskurssin olevan jokin toiminnan muoto, joka on dialektisessa vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa. Toisaalta diskurssi-käsitteellä voidaan viitata ylipäänsä kielenkäyttöön, ja yhteiskuntatieteilijöille diskurssi on puolestaan teoreettisempi käsite, joka kuvaa muun muassa sitä, miten diskurssit synnyttävät, muokkaavat tai välittävät tietoa. Kielitieteilijöille diskurssi on juuri kirjoitusta tai puhetta (Luukka 2000, 135). Tässä tutkimuksessani diskurssi on minulle nimenomaan kirjoitusta kielenkäyttönä, tapoja ilmaista tietystä tekstityypistä.

Kriittinen diskurssianalyysi tutkii tyypillisesti esimerkiksi marginaalisia ryhmiä, vähemmistöjä tai heikossa sosiaalisessa asemassa olevia ryhmiä. Kriittisen diskurssintutkimuksen voidaan aistia olevan myötätuntoinen syrjässä eläviä ja syrjään joutuneita ryhmiä kohtaan, mutta kriittinen diskurssianalyysi ei kuitenkaan välttämättä osoita, mikä on oikein ja mikä on väärin, vaan esimerkiksi eri ryhmien representointeja tutkimalla osoittaa, miten asiat kuvataan. (esim. Paso 2007, 31.)

Kriittisen diskurssianalyysin nimessä oleva kriittinen viittaa siihen, että lähestymistapa on valtaorientoitunut. Kieli on vallan lähde, eikä kielen valta 2010-luvulla osoita ainakaan vähenemisen merkkejä. Kriittisen diskurssianalyysin kiinnostuksen kohteena on se, miten hierarkkiset valta-asetelmat ja ideologiat muokkaavat, jopa rajoittavat, kielenkäyttöä eli diskurssia. Samoin tarkastellaan toista puolta: miten kielenkäyttö vahvistaa jo olemassa olevia

rakenteita sekä kulttuurisia tapoja ja uskomuksia. (Fairclough 1992.) Kriittinen lähestymistapa on herkkä näkemään edellä kuvaamani marginaalisia ryhmiä sekä valtarakenteita. Kriittisessä näkemyksessä ideologia nähdään tapana esittää ja konstruoida yhteiskuntaa, tapana, joka osallistuu valtasuhteiden uusintamiseen ja muuttamiseen (Pietikäinen 2000b, 202).

Yksi kriittisen diskurssianalyysin perusnäkemyksistä onkin vallan piiloutuminen kielenkäyttöön. On niin syvästi vakiintuneita tapoja toimia, vaikkapa kirjoittaa tai representoida ihmisryhmiä teksteissä – myös journalistisissa uutisteksteissä – ettei vallankäyttöä edes huomaa. Ainakaan sitä ei ole helppo huomata. Tällaiset kulttuuriset itsestäänselvyydet, joita ei huomata eikä osata kyseenalaistaa, vievät elintilaa vaihtoehtoiselta diskurssilta (Jokinen & Juhila 1993, 76-78, 91). Ilmiöstä käytetään myös nimityksiä luonnollistuminen ja naturalisoiminen.

2.3.1 Analyysin kolme tasoa

Diskurssianalyysi ei varsinaisesti tarjoa tarkkaa mallia tai metodologia aineiston käsittelyyn, vaan diskurssianalyysi on pikemminkin väljä teoreettinen viitekehys (Potter & Wetherell 1987, 175). Itse kriittinen diskurssianalyysi yhdistää sekä kielitieteellisen että yhteiskuntatieteellisen diskurssin tutkimuksen näkemyksiä (Pietikäinen 2000b, 191–192).

Tutkimuksessani hyödynnän Norman Faircloughin kolmitasoista analyysimallia, jonka esittelen tässä luvussa. Jotta saan vastauksia kaikkiin luvussa 1 esittämiini kysymyksiin, lähestyn aineistoa myös John Fiskin sisällönerittelyn keinoin. Sisällönerittelyn avulla pyrin selvittämään määrällisesti, millaisissa yhteyksissä, millaisten aiheiden yhteydessä, ulkomaalaisromaneista uutisoidaan. Sisällönerittelyä käsittelen tarkemmin aineistoa ja metodologia käsittelevässä luvussa 3.

Faircloughin upotuskehikoksikin (kuva 1) kutsutussa hierarkkisessa mallissa on kolme tasoa: teksti, diskursiiviset käytänteet ja sosiokulttuuriset käytänteet. Jos malli ajatellaan kehinä, uloimpana ja laajimpana kehänä mallissa ovat sosiokulttuuriset käytänteet, lyhyesti sanottuna yhteiskunta ideologioineen. Keskimmaisella kehällä ovat diskursiiviset käytänteet, esimerkiksi tavat tuottaa tekstejä. Upotuskehikon keskellä on teksti, diskursiivisten käytänteiden tuotos. Jokainen diskursiivinen tapahtuma toimii yhtä aikaa näillä kaikilla kolmella tasolla. (Fairclough 1997.)

pitää sitä, että Hallidayn mallissa tekstit nähdään vaihtoehtojen kokoelmana. Kaikki se, mitä teksteihin on valittu, on vain osa suurempaa vaihtoehtojen massaa. (Fairclough 1997, 29–31, 80.)

Juuri oman tutkielmani kannalta valinnat ovat keskeisessä roolissa. Toimituksessa tehdään monia valintoja, ennen kuin tekstistä tulee uutinen. Toimittajan tulee valita muun muassa aihe, näkökulma, haastateltavat, jutussa käytettävät termit ja nimitykset. Tämän lisäksi tekstin taustalla on toki tiedostamattomiakin valintoja.

Fairclough (1997, 80–81) muistuttaa myös, että yhtä tärkeää kuin se, mitä tekstistä löytyy, on se, mitä tekstistä puuttuu. Tulee huomioida myös ne representaatiot, osallistujat sekä identiteettien ja suhteiden konstruoinnit, joita tekstissä ei ole.

Diskursiivisten käytänteiden tasolla tarkastellaan tekstin tuottamista ja tekstin kuluttamista. Kun tarkastellaan mediatekstejä, diskursiiviset käytänteet ovat journalistisia käytänteitä, joita tekstin tuottamiseen tarvitaan. Samoin yleisön käyttämät median lukemisen käytänteet kuuluvat diskursiivisiin käytänteisiin. (Aitamurto 2004, 7.)

Tämän tutkimuksen kannalta oleellista on, miten sanomalehtiutinen tuotetaan. Sanomalehdistössä on vakiintuneita tapoja siitä, miten uutinen kirjoitetaan. Tärkein asia nostetaan jutun kärkeen ja vastataan seuraaviin kysymyksiin: mitä on tapahtunut, milloin, kuka on tehnyt tai ollut mukana, missä ja miksi. Uutisessa ei yleensä ole tilaa juurikaan taustoittaa asioita, ja kun samasta aiheesta kirjoitetaan useita kertoja, jutut alkavat helposti toistaa tiettyä kaavaa.

Diskursiivisten käytänteiden tasolla uutisiin vaikuttavat myös muun muassa lehden taloudellinen asema, minkä verran lehdellä on resursseja panostaa juttuihin, kuinka paljon juttujen tekemiseen on aikaa, mitkä ovat lehden uutiskriteerit ja mitä aiheita ylipäätään valitaan uutisoitaviksi.

Diskursiivisten käytänteiden tasolla voidaan siis tarkastella myös tekstin kuluttamista ja vastaanottamista. Teksteistä voidaan lukea, millaiseen asemaan lukija asemoidaan. Onko lukija osa ilmiötä, jota käsitellään vai kirjoitetaanko tekstissä vain 'heistä', joita 'me' lukijat katselemme kauempaa.

Oleennaista on huomata myös diskursiivisten käytänteiden asema Faircloughin hierarkkisessa kehikossa. Diskursiiviset käytänteet sijoittuvat ikään kuin tekstin ja ympäröivän yhteiskunnan väliin, diskursiiviset käytänteet ovat välittäjän asemassa. Yhteiskunta tapoineen ja ideologioineen muokkaa tekstejä muuttamalla ensin diskursiivisia käytänteitä. Toisaalta tekstien vaikutus ympäröivään yhteiskuntaan kulkee saman välittäjän kautta. (esim. Fairclough 1997, 81–85.)

Sosiokulttuuristen käytänteiden tasona nähdään ympäröivä yhteiskunta, muun muassa vallitsevat tavat, käytännöt, uskomukset ja ideologiat. Sosiokulttuuristen käytänteiden tasolla, jolloin liikutaan erilaisten abstraktioiden tasolla, voidaan ottaa erilaisia näkökulmia. Fairclough korostaa itse kolmea aspektia: 1) taloudellista, 2) poliittista, johon kuuluvat vallan ja ideologian kysymykset, sekä 3) kulttuurista aspektia, johon kuuluvat arvon ja identiteetin kysymykset.

Kuten jo aikaisemmin mainitsin, kieli vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan, eli sosiokulttuuristen käytänteiden tasolle. Kielenkäyttö voi joko vahvistaa tai horjuttaa yleisesti hyväksytyjä rakenteita, arvoja, uskomuksia, ideologiaa. Sosiokulttuuristen käytänteiden tasoa ei kuitenkaan tule nähdä passiivisena osallisena, vaan yhtä lailla yhteiskunnan arvot, uskomukset, tavat ja ideologia vaikuttavat siihen, miten me kieltä käytämme – tai jätämme käyttämättä.

Omassa tutkimuksessani pääpaino on tekstin tasolla. Diskursiivisten käytänteiden taso tulee myös esiin tutkimukseni analyysiosiossa, kun pohdin vakiintuneiden journalististen käytänteiden vaikutuksia tutkimiini teksteihin. Sosiokulttuuristen käytänteiden pariin palaan lähinnä työn päättävässä loppupohdintojen osuudessa.

2.4 Etniset vähemmistöt mediassa

Joukkotiedotusvälineet ovat kiistatta merkittäviä vallankäyttäjiä yhteiskunnassamme. Kriittinen diskurssianalyysi, joka on kiinnostunut vallan, ideologian ja diskurssien suhteesta, on tästäkin syystä sopiva tausta tutkimukselleni, jossa tarkastelen, miten Suomeen vuosittain saapuvia ulkomaalaisromaneja representoidaan uutisteksteissä.

Uutistekstien tuottaminen on moninkertaista valintaa ja eri vaihtoehtojen punnitsemista. Kun toimituksessa ollaan siinä vaiheessa, että on päätetty kirjoittaa tietystä aiheesta, on muita vaihtoehtoisia aiheita jätetty pois. Tämän jälkeen valitaan vielä näkökulma, mistä aihetta tarkastellaan ja ketä haastatellaan. Vielä kirjoittaessaan yksittäinen toimittaja valitsee esimerkiksi sanaston tasolla yksittäisiä sanoja kuvaamaan kohdettaan – nämä valitut sanat ovat vain yksi näkemys laajemmasta vaihtoehtojen joukosta. Oman tutkielmani näkökulmasta ei ole ollenkaan yhdentekevää, puhutaanko ulkomaalaisromaneja koskevassa uutisoinnissa romaneista vai kerjäläisistä. Samoin voidaan nähdä, ettei merkityksetön valinta ole sekään,

että uutisoidaan negatiivisista tapahtumista, muttei esimerkiksi tehdä reportaasia ulkomaalaisromanin tavallisesta päivästä Suomessa.

Erityiseen asemaan lehtijutut nostaa se tosiasia, että lehtijutuilla on valtava yleisö. Suuri määrä lukijoita saa saman viestin, jonka näkökulma, sanat ja painotukset on valittu suuremmasta vaihtoehtoisten näkökulmien, sanojen ja painotusten joukosta. On lukijan varassa, tiedostaako hän vastaanottaneensa vain yhden näkökulman kulloinkin käsiteltävään asiaan. Voidaan pitää todennäköisenä, että se, miten joukkoviestintä konstruoi todellisuuttamme – miten se käyttää kieltä ja käsitteitä sekä mitä se painottaa, valitsee sanottavakseen tai jättää pois – yhdenmukaistaa kuluttajiensa tapaa konstruoida ympäröivää yhteiskuntaa. Kuten olen jo aiemmin todennut, kriittinen diskurssintutkimus korostaa sitä näkökohtaa, että kielenkäytöllä on seurauksia. Kielen avulla ei vain ilmennetä vaan myös tuotetaan asiantiloja. Median tärkein työkalu, kieli, ei ole mikään neutraali kuvaamisen väline. (Pietikäinen & Luostarinen 1996, 171, 183; Pälli 2003, 207.)

Uutiset eivät vain passiivisesti kuvaa maailmaa ja sen tapahtumia, vaan samalla ne myös aktiivisesti luovat rakenteita, maailmaa (van Dijk 1989, 203).

Pääkaupunkiseudulle vuosittain saapuvat ulkomaalaisromanit ovat vähemmistö, jonka jäseniä vain harva suomalainen tuntee henkilökohtaisesti. Samankaltainen tilanne on usein muidenkin vähemmistöjen kohdalla, mutta Suomessa vain osan vuodesta oleskelevat ulkomaalaisromanit ovat korostetusti näkyvä mutta samalla etäinen oma ryhmänsä. Joukkoviestimien merkitys mielipideilmaston muokkaajana korostuu tällaisessa tilanteessa, jossa ihmisillä ei ole paljoakaan omia kokemuksia aihepiiristä tai heillä ei ole muita vaihtoehtoisia tietolähteitä. Tällöin joukkoviestimet ovat ensisijainen tietolähde, ja keskustelujen aiheet ja perustelut nousevat viestimien sisällöistä. (Pietikäinen & Luostarinen 1996, 178.)

Kun pohditaan, rakennetaanko lehtiteksteissä rasistista diskurssia, huolestuttavinta ei välttämättä ole se, että lukijat joskus omivat lehtien mielipiteitä omikseen tai että lehdet tarjoavat keskustelunaiheita yhteiskuntaan. Huolestuttavinta on pikemminkin se, että lehdistö ei tarjoa vain keskustelunaiheita, vaan ikään kuin ehdottaa, kuinka lukijoiden tulisi etnisistä vähemmistöistä ja heihin liittyvistä asioista ajatella. (van Dijk 1991, 245–254.)

Kun keskustelunaiheet ja mielipiteet nousevat joukkoviestimien tarjonnasta, kumpuavat näin myös yleisen mielipideilmaston ainekset joukkoviestimistä.

Eri ihmisryhmien mahdollisuudet vaikuttaa omaan julkisuuteensa vaihtelee suuresti. Tutkimuksessani tarkastelemilla pääkaupunkiseudun ulkomaalaisromaneilla ei kielitaidottomina ja kodittomina ole käytännössä mitään mahdollisuutta hallita julkisuuttaan.

Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että etnisten vähemmistöjen jäsenistä kertovat lehtijutut ovat aihepiireiltään negatiivisia, etnisten vähemmistöjen edustajat liitetään lähes poikkeuksetta kielteisiin tapahtumiin. (van Dijk 2008, 112; van Dijk 1991.)

Etnisiä vähemmistöjä ei yleensä käsitellä yksilöiden kautta, vaan heidät nähdään ryhminä, usein suurina massoina. Kielikuvia käyttäen maahanmuuttoa ja pakolaisuutta voidaan kuvata uhkaavana ”tulvana”. Jos yksilöitä kuvataan, heidät esitetään tyypillisesti eri tavoin ongelmia aiheuttavina. (van Dijk 1991.)

Tällainen yleistäminen etäännyttää lukijaa ryhmästä, josta uutisoidaan. Etninen vähemmistö on helppo nähdä joukkona, joka uhkaa ”meitä”. Samalla vaikka viitataan yleisellä tasolla ryhmään, ryhmän etninen tausta tuodaan esiin. (van Leeuwen 1996, 68.)

Aikaisemmat tutkimukset etnisten vähemmistöjen uutisoinnista ovat hyvin yhdenmukaisia. Tutkimustulokset kertovat lähes poikkeuksetta samoista piirteistä eri sanomalehtien uutisteksteissä – riippumatta siitä, missä maassa sanomalehteä julkaistaan. Muun muassa Teun A. van Dijk (ks. esim. 1991, 245–254) on englantilaisten ja hollantilaisten sanomalehtien otsikoita tutkiessaan huomannut etnisistä vähemmistöistä kertovien lehtijuttujen otsikoiden toistuvan samoina. Kun etnisistä vähemmistöistä kirjoitetaan, kerrotaan maahanmuutto-ongelmista, rikoksista, väkivallasta, mellakoista ja syrjinnästä. Samassa tutkimuksessa kävi ilmi, että samat aiheet etnisistä vähemmistöistä kerrottaessa eivät rajoitu vain uutisiin, vaan samoja aihepiirejä käsitellään myös muun muassa pääkirjoitusteksteissä. Pääkirjoitukset ovat toimituksen tuottamia uutisista poiketen mielipidetekstejä, jotka viitoittavat kyseisen lehden yleistä linjaa.

Samanlaisiin tuloksiin aihepiirien yksipuolisuudesta päätyi myös muun muassa Juha Rekola (1995) tutkimuksessaan, jossa hän tarkasteli etnisten vähemmistöjen näkyvyyttä yhdeksässä suomalaisessa sanomalehdessä viikon ajan. Ongelmalähtöisyys, rikokset ja konfliktit hallitsivat otsikoita.

Tällainen yksipuolinen uutisointi etnisistä vähemmistöistä, tai vähemmistöistä yleensä, on omiaan muodostamaan jakolinjaa ’meihin’ ja ’heihin’ (Pietikäinen 2000a, 110). Joukkoviestimien tarjoama kuva ongelmista ja rikoksista, jotka yhdistetään poikkeuksetta etnisten vähemmistöjen edustajiin vahvistaa ja syventää kuilua ’meidän’ ja ’heidän’ välillä.

Yksipuolisen uutisoinnin kautta luodaan yhteisöllisyyden tunnetta ja syntyy todella ryhmä ’me’. ’Me’ olemme jotain muuta kuin ’he’, jotka uutisissa yhdistetään rikoksiin, syrjäytymiseen ja köyhyyteen. ’Me’ emme ole ’he’, vaikka ryhmä ’me’ on hyvin hahmoton ja heterogeeninen. Toistuva ongelmalähtöinen kirjoittelu etnisistä vähemmistöistä ei kuulu

'meidän' piiriimme. Lukijan on helppo samaistua 'meihin' 'heidän' sijaan. (esim. Hall 1999, 191.)

Vuosituhanen vaihteessa vuosina 1999–2002 Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikössä tehty mediaseurantatutkimus vahvisti edellä kuvailemiani löydöksiä etnisiä vähemmistöjä koskevan uutisoinnin yksipuolisuudesta. Rikokset ja konfliktit valtasivat aihepiireistä kolmanneksen, ja muita aiheita olivat muun muassa lainsäädäntö, viranomaistoiminta sekä maahanmuutto ja pakolaisuus. Mediaseurantatutkimuksessa tarkasteltiin myös teksteissä kuuluvia ääniä, ja ehkä jopa yllättäen todettiin, että etnisten vähemmistöjen ääni kuului lehtiteksteissä aikaisempaa enemmän. Kasvusta huolimatta keskeisimpiä puhujia jutuissa olivat eri viranomaiset. (Raittila 2002.)

3 AINEISTO JA METODI

Tässä luvussa esittelen aineistoni ja perustelen aineistooni liittyviä valintoja, muun muassa sitä, miksi valitsin tutkittavakseni juuri Helsingin Sanomien uutistekstit, miten rajasin aineistoani ja mikä on tutkijan asema diskurssianalyttisessä tutkimuksessa. Lisäksi käsittelen sisällön erittelyä metodina, koska käytän sitä työssäni kriittisen diskurssianalyysin tukena. Varsinaisen analyysin jätän seuraaviin lukuihin 4 ja 5.

3.1 Tarkastelussa Helsingin Sanomien uutistekstit

Tutkin pro gradu -työssäni ulkomaalaisromanien representointia Helsingin Sanomien uutisteksteissä. Helsingin Sanomat on Suomen ja Pohjoismaiden suurin sanomalehti, joka ilmestyy seitsemänä päivänä viikossa. Helsingin Sanomia kustantaa Sanoma News Oy, joka kuuluu Sanoma-mediakonserniin. Helsingin Sanomien levikki on 337 962 (2012); aineistoni ilmestymisvuonna 2011 levikki oli 365 994 (Levikintarkastus Oy).

Helsingin Sanomat on poliittisesti sitoutumaton sanomalehti, jonka levikki pohjautuu lehtitilauksiin, ei niinkään irtomyyntiin. Tämä vapauttaa Helsingin Sanomien toimituksen journalistisesti päivittäiseltä irtomyynnin painostamalta sensaatiohakuisuudelta, toisin kuin esimerkiksi houkuttelevilla otsikoilla ostajistaan kilpailevat iltapäivälehdet, jotka joutuvat tuottamaan päivittäin uusia pysähdyttäviä ja kohahduttavia uutisia. Suomen suurimpana sanomalehtenä Helsingin Sanomia pidetään vahvana mielipidevaikuttajana. Erittäin vahvasta asemasta kertoo aika ajoin esiin nousevat keskustelut siitä, kuinka jokin yksittäinen arvio Helsingin Sanomien kulttuurisivuilla voi joko nostaa tai lytätä esimerkiksi kirjan tai näytelmän menestyksen. Arvostettuna ja valtakunnan suurimpana, luetuimpana ja siteeratuimpana sanomalehtenä Helsingin Sanomien painoarvoa lukijoidensa mielipiteiden muodostumiseen ei voi kiistää.

Helsingin Sanomien valitseminen aineistokseni oli loppujen lopuksi melko helppo valinta. Ilmiönä ulkomaalaisromanit ovat kaikessa laajuudessaan niin paikallinen ilmiö, joka keskittyy pääkaupunkiseudulle, että aineisto rajautui luonnollisesti pääkaupunkiseudun tapahtumia tiiviisti seuraaviin lehtiin. Aiheen paikallisuus näkyy esimerkiksi siinä, että aineistoa kerätessäni havaitsin, etteivät valtakunnalliset iltapäivälehdet, Ilta-Sanomat ja

Iltalehti, käsitelleet jutuissaan ulkomaalaisromaneja vuonna 2011, aivan yksittäisiä juttuja lukuun ottamatta.

Rajasin aineistoni koskemaan uutistekstejä, joissa kerrotaan Suomessa kausittain asustavista ulkomaalaisromaneista tai jossa viitataan heihin. Tällöin aineistoni ulkopuolelle jää paitsi yleisönosastokirjoitukset, myös toimitukselliset mielipidetekstit, kuten kolumnit, näkökulmat ja lehden yleistä linjaa viitoittavat pääkirjoitukset sekä muut pääkirjoitussivun kantaottavat tekstit. Tällä rajauksellani halusin varmistaa, että aineistossani olevat tekstit ovat toimituksellisia tekstejä, jotka eivät ole yhden ihmisen mielipiteitä, vaan tekstien takana on päätös julkaista kyseinen teksti uutisena. Toimituksessa on siis tehty journalistinen valinta, että kyseinen aihe ja tapahtuma on uutisoinnin arvoinen, se ylittää niin sanotun uutiskynnyksen.

3.2 Aineisto ja ydinaineisto

Aineistoni koostuu 93 uutisesta, jotka koskevat Helsinkiin vuosittain saapuvia ulkomaalaisromaneja. Aineistossa on sekä pidempiä uutisjuttuja että lyhyitä yksipalstaisia pikku-uutisia. Kaikki tekstit ovat sisäsivun uutisia, tiivistelmän omaiset etusivun vinkkijutut, joilla viitataan lehdessä olevaan varsinaiseen juttuun, eivät ole aineistossani mukana. Koko aineistostani niin sanottuja lyhyitä uutisia on 12 kappaletta. Suomen tietotoimiston (STT) juttuja aineistossani on seitsemän (7). STT:n jutuista kuusi (6) on lyhyitä uutisia.

Olen kerännyt aineistoni Helsingin Sanomien sähköisestä arkistosta (www.hs.fi/paivanlehti/arkisto). Aineistoni keräsin käymällä systemaattisesti läpi kaikki Helsingin Sanomien jutut, joissa mainittiin romani tai romani-alkuinen sana. Lukemalla jutut huolellisesti läpi, valitsin aineistooni ne jutut, jotka koskivat nimenomaan Suomeen kausittain tulevia ulkomaalaisromaneja.

Edelleen rajasin 93 uutisen aineistostani 27 uutisen ydinaineiston, jota analysoin tarkemmin kriittisen diskurssianalyysin tarjoamin laadullisin keinoin. Kuten olen jo aiemmin todennut, (kriittinen) diskurssianalyysi ei ole niinkään valmis metodi, vaan pikemminkin lähestymistapa. Kriittisen diskurssianalyysin lähestymistapaa käytän työssäni soveltuvien osien. Koko aineistoani, eli 93 uutisen aineistoani, analysoin John Fiskin sisällönerittelyn avulla. Työssäni yhdistyy siis laadullinen ja määrällinen analyysi, mikä ei tarkoita sitä, että

analyysitavat olisivat ristiriidassa keskenään. Pro gradu -työssäni määrällinen ja laadullinen analyysi täydentävät toisiaan.

Tutkimukseni viitekehyksenä on siis kriittinen diskurssianalyysi ja etenkin Faircloughin kolmitasoinen analyysimalli, jota kuvasin tarkemmin edellisessä luvussa, luvussa 2. Faircloughin hierarkkisen analyysimallin tasot ovat: tekstin taso, diskursiivisten käytänteiden taso ja sosiokulttuuristen käytänteiden taso. Omassa analyysissäni liikun pääosin tekstin tasolla, kun pyrin vastaamaan edellä esittämiini tutkimuskysymyksiin siitä, miten ulkomaalaisromaneja representoidaan Helsingin Sanomien uutisteksteissä: millaiseen rooliin he teksteissä asettuvat tai heidät asetetaan, ovatko roolit aktiivisia vai passiivisia. Tutkimukseni fokus on siis itse aineiston teksteissä. Diskursiivisten käytänteiden tasolla liikkuessani käsittelen yleisiä journalistisia käytänteitä ja valintoja, jotka väistämättä vaikuttavat lehtiteksteihin. Diskursiivisiin käytänteisiin kuuluu myös se, jos pohditaan esimerkiksi lukijan asemaa suhteessa tekstiin. Sosiokulttuuristen käytänteiden taso jää tässä työssä varsinaisen analyysiosion ulkopuolelle. Tämän Faircloughin hierarkkisen analyysimallin uloimman ja laajimman tason – jossa vaikuttavat ympäröivä yhteiskunta tapoineen, uskomuksineen, arvoineen ja ideologioineen – käsittely jää lähinnä loppupohdintojeni varaan.

Tämän tukena käytän koko aineistoni (93 uutista) analysoimisessa sisällön erittelyä, joka kohdistuu aineiston denotatiiviseen merkityksellistämistason. Sisällön erittelyn pyrkimyksenä on tuottaa ”objektiivinen, määrällinen ja todennettavissa oleva kuvaus sanomien ilmissisällöstä” (Fiske 1992, 179). Konkreettisesti sisällönerittelyssä lasketaan tietystä viestintäjärjestelmästä valittuja yksiköitä. Esimerkiksi omassa tutkimuksessani laskin, kuinka monessa ulkomaalaisromaneja koskevassa Helsingin Sanomien jutussa vuonna 2011 haastateltiin suoraan itse romaneja.

Sisällön erittelyn valitsin kriittisen diskurssianalyysin tueksi sen vuoksi, että sisällön erittelyn avulla pystyn luomaan yleiskuvan sanomalehtiaineistostani, esimerkiksi sen toimijoista, teemoista tai siitä, miten teemoja käsitellään. Se toimii työssäni pohjana, jonka perustalta on mahdollista tehdä mielekkäämpiä sisällöllisiä analyyssejä. (Väliverronen 1996, 15–19.)

Kokonaisaineistosta rajaamani pienempi otos, jota kutsun ydinaineistoksi, koostuu 27 uutistekstistä. Rajasin tämän ydinaineiston uutisten aihepiirin perusteella. Näissä uutisissa käsitellään ulkomaalaisromanien asuttamista. Romanit ovat vuosittain Suomessa virallisesti turistin statuksella, mutta todellisuudessa he työskentelevät lähinnä kerjäämällä ja pulloja kerjäämällä. Kun romanit saapuvat Suomeen, heillä ei ole majapaikkaa hankittuna, vaan he

perustavat väliaikaisia leirejä eripuolille Helsinkiä ja pääkaupunkiseutua. Tyypillisin ulkomaalaisromaneja käsittelevä juttu Helsingin Sanomissa käsitteleeekin juuri romanien asuttamiseen liittyviä haasteita. Näissä jutuissa kerrotaan, missä ulkomaalaisromanit majoittuvat, minne he ovat pystyttäneet leirejään. Jutuissa myös kerrotaan leireistä tehdyistä päätöksistä ja laittomien leirien purkamisista, ulkomaalaisromanien hädöistä ja heidän asunnottomuudestaan johtuvista ongelmista.

Halusin rajata kokonaisuudesta pienemmän ydinaineiston, jotta pro gradu -työni ei paisuisi tarpeettoman laajaksi. Ydinaineiston rajaaminen ulkomaalaisromanien asuttamista koskeviin juttuihin tuntui perustellulta kahdestakin syystä: ensinnäkin sain ydinaineistolle yhteisen aihepiirin ja toiseksi ydinaineistoni muodostuu nyt tyypillisimmistä ulkomaalaisromaneja koskevista jutuista.

Olen numeroinut aineistoni, eli uutistekstit, ilmestymisjärjestyksessä vuoden 2011 alusta saman vuoden loppuun juoksevalla numeroinnilla 1–93. Lisäksi kukin uutisteksti on yksilöity ilmestymispäivämääränsä mukaan, esimerkiksi HS180111. Jos tiettyyn tekstiin liittyy esimerkiksi tietolaatikko tai kainalojuttu, ne on yksilöity seuraavasti: HS220311a (pääjuttu) ja HS220311b (pääjuttuun liittyvä kainalojuttu, faktalaatikko tai vastaava). Kainalojuttuja on neljä (4), ja tietolaatikoita tai vastaavia on kolme (3).

Lisäksi on huomattava, että jos saman päivän lehdessä on ilmestynyt useampi erillinen ulkomaalaisromaneita käsittelevä uutinen, ne on numeroitu erikseen juoksevassa numeroinnissa. Yksilöidyssä numeroinnissa jutut erottaa toisistaan päivämäärää seuraavien isojen kirjainten avulla seuraavasti: HS160211A ja HS160211B.

Ydinaineistoni, johon kuuluu 27 ulkomaalaisromanien asuttamista käsittelevää uutista, olen merkinnyt lisäämällä artikkelin yksilöivän numeroinnin perään +-merkin. Ydinaineistoni teksti on siis yksilöity esimerkiksi seuraavasti: HS310811+.

3.3 Tutkijan paikka

Olen tässä luvussa kuvannut ja perustellut monia valintoja, joita olen tehnyt sekä aineiston että metodien suhteen. Lopuksi palaankin lyhyesti siihen, millaisessa roolissa tutkija on kriittistä diskurssianalyysia tehdessään. Kriittisessä diskurssianalyysissa tutkijan asema on erilainen kuin niin sanotuissa perinteisissä tutkimuksissa. Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa tutkija on vahvemmin läsnä tekemässä väistämättä subjektiivisia valintoja.

Diskurssianalyyssissa tutkija rajaa aineistoaan ja valitsee aineistostaan esimerkkejä, joiden hän katsoo parhaiten palvelevan tutkimustaan.

Jotta tutkimukseni rakentuu uskottavasti, olen pyrkinyt ja pyrin kuvaamaan mahdollisimman tarkasti, miten ja miksi olen eri valintani tehnyt. Avoimuudella pyrin varmistamaan sen, että lukija voi seurata, miten tutkimukseni on rakennettu. Voidaan sanoa, että diskurssintutkija on itsekin välittäjä eri kehien – teorian, menetelmien ja tutkittavan aineiston – risteyksessä (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 171).

4 MITÄ ULKOMAALAISROMANEISTA UUTISOIDAAN?

Tässä luvussa käsittelen aineistoani sisällön erittelyn keinoin, ja esittelen, millaisten aiheiden yhteydessä ulkomaalaisromaneista kirjoitetaan keräämässäni aineistossa, eli Helsingin Sanomien uutisteksteissä vuonna 2011. Tarkastelen erityisesti sitä, ovatko aihepiirit, joihin ulkomaalaisromanit yhdistetään, positiivisia vai negatiivisia. Kun eri aihepiirien sekä yleisesti positiivisten että negatiivisten uutisten voimasuhteet saadaan selville, on mielekkäämpää lähteä tekemään kvalitatiivista analyysia kriittisen diskurssianalyysin keinoin. Lähestyn aineistoa diskurssianalyysin keinoin luvussa 5.

Selkeyden vuoksi kappaleiden lopussa nostan esiin myös muutamia esimerkkejä käsitellyn aihepiirin otsikoista.

4.1 Negatiivisen uutisoinnin ylivoima

Kuten edellä totesin, aikaisemmat tutkimukset paljastavat samankaltaisen kuvan siitä, että etnisistä vähemmistöryhmistä kirjoitetaan tavallisesti negatiivisten aiheiden yhteydessä ja heitä käsitellään yhtenä ryhmänä. Ongelma tässä asetelmassa on se, että etnisistä ryhmistä muodostuu vahvoja stereotyyppioita. Etnisistä vähemmistöistä uutisoidaan usein esimerkiksi rikosten yhteydessä, ja kun rikosuutisoinnissa heidät nimetään usein heidän syntyperänsä mukaan, esimerkiksi minun tutkimukseni yhteydessä romaneiksi, saattaa käydä niin, että yksilöiden teot laajenevat koskemaan koko ryhmää ja etnisestä ryhmästä tulee synonyymi rikokselle. (Pietikäinen 2000a, 110; Teo 2000, 23.)

Vertailun vuoksi huomionarvoista on se, että kun uutisoidaan niin sanotun kantasuomalaisen tekemästä rikoksesta, joita Suomessa tehtävistä rikoksista suuri osa on, rikoksen tekijän etnistä taustaa ei mainita. Tämä on vakiintunut tapa kirjoittaa rikosuutisia.

Paikka paikoin aineistoani on vaikea vetää tarkkaa rajaa, mikä uutinen on positiivinen ja mikä uutinen on negatiivinen. Esimerkiksi jos jutun (HS290611) pääuutinen on se, että ulkomaalaisromaneille perustetussa päiväkeskuksessa käy yli 200 romanian päivässä, voisi ajatella, että uutinen kertoo romanien päiväkeskuksen menestymisestä. Kuitenkin vain jutun ensimmäisessä kolmanneksessa kuvaillaan päiväkeskuksen saavuttamaa suosiota, ja loput jutusta taustoittaa ulkomaalaisromaneiden vaikeaa tilannetta Suomessa. Taustana kerrotaan

kerjäämisestä, luvattomista leirytyemisistä eri puolilla Helsinkiä sekä toistuvista hädöistä. Otsikostaan huolimatta tekstiä on mahdotonta luokitella positiiviseksi uutisoinniksi.

Romanien päiväkeskuksessa yli 200 kävijää päivittäin (HS290611)

Kerjäläisille oma tukikohta (HS180211a)

Helsinkiläisten asenteet kiristyneet kerjäläisiä kohtaan (HS180211b)

Toinen esimerkki samasta aihepiiristä on juttupari, josta on rakennettu HS-gallup-niminen kokonaisuus. Toisessa jutussa (HS180211a) kerrotaan romaneille avattavasta tukikohdasta, päiväkeskuksesta, myönteisessä tai vähintäänkin uutiselle ominaiseen neutraaliin sävyyn. Toisessa jutussa (HS180211b) puolestaan avataan itse gallup, jonka mukaan helsinkiläisten asenteet kerjäläisiä kohtaan ovat kiristyneet. Tällaisessa yhteydessä itsessään neutraali uutisjuttu päiväkeskuksesta luetaan helposti ainoastaan pakollisena avustustoimintana, jolla yritetään helpottaa romanien ongelmia.

Selkeästi positiivisiksi jutuiksi aineistostani on eroteltavissa vain jutut, jotka käsittelevät paperittomille ihmisille perustettavaa tai perustettua salaklinikkaa (HS290111, HS020411) sekä Iso Numero -lehden myymisestä kertovat jutut (HS280511). Salaklinikasta kertovissa jutuissa paperittomilla tarkoitetaan esimerkiksi kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita henkilöitä, viisumittomia, ihmiskaupan uhreja sekä myös ulkomaalaisromaneita, jotka eivät usein kotimaissaankaan ole kirjoilla, eikä heillä ei ole myöskään eurooppalaista sairausvakuutuskorttia. Toki tämäkin aihepiiri assosioituu helposti kielteisiin asioihin, kuten paperittomien ihmisten vaikeaan elämäntilanteeseen, mutta luokittelen nämä uutiset aineistossani positiivisiksi tai vähintäänkin uutisjutulle tyypilliseen tapaan neutraaleiksi.

Iso Numero -lehden myymistä koskevissa jutuissa kerrotaan puolestaan, kuinka vähävaraiset voivat saada rahaa myymällä Iso Numero -nimistä lehteä, jota alettiin julkaista toukokuussa 2011. Iso Numero on voittoa tavoittelematon aikakauslehti, jota saa myydä kuka tahansa ansaitakseen lisätuloja. Lehden myyjä saa kolme euroa jokaisesta myymästään lehdestä. Iso Numero -lehden myymisestä kertovat jutut ovat puhtaimmin positiiviset jutut aineistossani.

Paperittomille avataan salaklinikka (HS290111)

Paperittomien salainen klinikka avautuu ensi viikolla Helsingissä (HS020411)

Kerjäläiset alkavat kaupata Isoa Numeroa maanantaina (HS280511)

Yhteensä näitä positiivisia tai vähintään uutistekstille tyypilliseen tapaan neutraaleja ulkomaalaisromaneista kertovia uutisia on aineistossani vain neljä, mikä on 4,3 prosenttia koko aineistostani. Loput jutuista, eli 95,7 % kaikista koko aineistoni jutuista, olivat tavalla tai toisella negatiivisia tai ongelmalähtöisiä uutisia, jotka käsittelivät muun muassa varkauksia, murtoja, tappeluja, laitonta leirytyymistä ja ihmiskauppaa.

Kun ajatellaan journalismia ja päivälehtiä, journalismin lähtökohtana arvostetaan perinteisesti sitä, että juttujen kautta yhteiskuntaa kuvataan ja tarkastellaan avoimesti ja monipuolisesti. Myös yksittäisiä aiheita tulisi tarkastella monista eri näkökulmista. Tutkielmani perusteella Helsinkiin vuosittain saapuvista ulkomaalaisromaneista uutisoidaan lähes poikkeuksetta negatiivisissa yhteyksissä, mikä ei ole journalismin perustavoitteiden mukaista.

4.2 Tyypillisimmät ulkomaalaisromaneita koskevat uutiset

Aineistossani ulkomaalaisromanit liitetään tyypillisimmillään uutisiin, jossa kerrotaan jostain kielteisistä ilmiöistä. Aikaisempiin tutkimuksiin peilaten tämä havainto ei ole yllättävä, vaan toistaa jo aiemmissa tutkimuksissa havaittua linjaa: etnisistä vähemmistöistä uutisoidaan tavallisimmin negatiivisten ilmiöiden yhteydessä.

Seuraavaksi esittelen kaksi tavallisinta ulkomaalaisromaneita käsittelevien uutisten aihepiiriä sekä ison joukon yksittäisiä uutisten aiheita. Aineistostani lähes puolet (43 %) käsittelee ulkomaalaisromanien asuttamista. Seuraavaksi yleisin uutistyyppi käsittelee rikoksia. Rikosuutisia aineistossani on yli neljännes (28 %). Toisen reilun neljänneksen (29 %) ulkomaalaisromaniuutisoinnista olen tutkielmassani koonnut muut aiheet -nimiseksi ryhmäksi.

43 % Ulkomaalaisromanien asuttaminen	28 % Rikokset	29 % Muut aiheet
--	------------------	------------------------

Kuva 2. Aiheet

Tyypillisin uutisjuttu, jossa ulkomaalaisromanit mainitaan, on heidän asuttamistaan koskeva uutinen. Ulkomaalaisromanit, tyypillisimmin Romanian ja Bulgarian romanit, tulevat Suomeen keväisin turisteina. Vaikka heidän virallinen statusensa on turisti, heillä ei kuitenkaan ole suunniteltua majoitusta, vaan he esimerkiksi pystyttävät väliaikaisia leirejä eri puolille Helsinkiä. Osa romaneista majoittuu myös yksittäisten paikallisten romanien kodeissa. Koska Suomessa lait ja järjestyssäännöt määrittelevät melko tarkasti sitä, minne ja miten saa leirytyä, ulkomaalaisromanien väliaikaiset leirit jakavat mielipiteitä ja aiheuttavat konflikteja eri tahojen kesken.

Nämä asuttamista koskevat jutut käsittelevät muun muassa Kalasatamassa pitkään olleita ulkomaalaisromanien leirejä, leirien mukanaan tuomia ongelmia, päiväkeskustoimintaa, leirien häätöjä sekä neuvotteluja ja päätöksiä ulkomaalaisromanien majoituksesta. Uutisjutuissa pyöritellään paljon myös peruskysymystä siitä, mitä ulkomaalaisromani-ilmiölle tulisi tehdä ylipäänsä. Tällaisia ulkomaalaisromanien asuttamista käsitteleviä uutisjuttuja aineistossani on 40, mikä on lähes puolet, 43 %, koko aineistostani.

Helsinki maksoi romanikerjäläisille leirintämajoituksen (HS190311+)

Romanit palasivat taas Kalasatamaan (HS220311a+)

Romanikerjäläisten majoitus hiertää Helsingin päättäjiä (HS080611+)

Helsinki ei auta romanikiertolaisten majoittamisessa (140611a+)

Sosiaalikeskuksen purku lähestyy (HS120811a+)

Toiseksi yleisin aiheryhmä aineistossani on ulkomaalaisromanien tekemät rikokset. Uutisissa käsitellään varkauksia, murtoja, paritusta, pahoinpitelyjä, tappeluja, ihmiskauppaa sekä näistä rikoksia annettuja tuomioita ja muita rikoksia.

Aineistoni rikosuutiset ovat genrelleen hyvin tyypilliseen tapaan lyhyitä yhdellä palstalla julkaistuja niin sanottuja pikku-uutisia. Nämä pikku-uutiset noudattelevat samaa kaavaa, mitä aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet etnisiä vähemmistöjä koskevasta rikosuutisoinnista (esim. Teo 2000). Rikosuutisoinnille on tyypillistä, että uutisoinnissa viitataan tekijän etniseen taustaan, jos hän kuuluu etniseen vähemmistöön.

Paritusta Helsingin keskustassa (HS100511A)

Kuopion koruvarkaudesta viides vangitseminen (HS160211A)

Krp: Kerjäläisilmiöön liittyy Suomessakin ihmiskauppaa (HS010611)

Taskuvarasliigan johtajaksi epäilty vangittiin (HS190811)

Ulkomaalaisryhmää epäillään murtosarjasta Etelä-Suomessa (HS300811)

Kalasadamasta löytyi varastettua kuparia (HS020911)

Romanialaisten tappelu syntyi suojelurahasta (HS191011)

Rikosjuttuja aineistossani on 26 kappaletta, eli 28 % koko aineistosta. Merkittävä osa, 38 %, näistä rikosjutuista on niin sanottuja lyhyitä juttuja.

Lähes kolmasosa, 29 %, aineistoni juttujen aiheista ovat yksittäisiä juttuja, joissa tavalla tai toisella käsitellään Suomessa oleskelevia ulkomaalaisromaneja. Uutisissa käsitellään muun muassa suunnitteilla ollutta kerjäämistä koskevaa lakiuudistusta, Suomessa vierailutta romanialaispoliitikkoa, asuntomurtoja ehkäisevää katupartiota, yksittäistä sairauskohtausta, kerjäläisten reviierejä, rasismia ja yleisiä asenteita sekä mielenilmauksia.

Nämä niin sanottuja muita aiheita käsittelevät uutiset, kuten myös edellä kuvailemani kaksi muuta aiheryhmää, ovat monella tapaa tyypillisiä vähemmistöä koskevia uutisia. Uutisten aiheen keskiössä on vähemmistö, mutta vähemmistöä tarkkaillaan pääosin ulkopuolelta, ja kulloistakin asiaa käsittelevät ja asiasta keskustelevat muut kuin itse ulkomaalaisromanit. Tämä on ilmiö, johon palaan tarkemmin luvussa 5.

Pakkaset ja lähtöraha pienensivät kerjäläisten määrää Helsingissä (HS180111)

Kerjääminen repi eduskunnan rajusti halki (HS270111)

Romanialaispoliitikko ei ehtinyt Kalasatamaan (HS230311B)

Töölöläiset eivät halua romaneja naapureikseen (HS290311B)

”Ihan Amerikan meininkiä”

Katujulisteet kutsuvat käpyläläisiä katupartioon (HS260711)

Tähän muut aiheet -ryhmään lasken kuuluvaksi myös jutut, joissa lukijoille esitellään kerjäläisilmiön taustaa tai yleisesti pohdiskellaan, mitä Suomeen vuosi toisensa jälkeen

saapuville ulkomaalaisromaneille tulisi tehdä, ja kuka on vastuussa. Yhteensä tähän yksittäisistä aiheista koostuvaan ryhmään kuuluvia juttuja aineistossani on 27.

5 MITEN ULKOMAALAISROMANEISTA KIRJOITETAAN?

Tässä luvussa tarkastelen aineistostani rajattua 27 tekstin ydinaineistoa. Tarkastelen sitä, miten ulkomaalaisromaneista kirjoitetaan. Tässä luvussa esitetyn käsittelyn kautta vastaan ensinnäkin siihen, ketkä saavat äänensä kuuluviin ulkomaalaisromaneita koskevissa uutisissa. Tämän ensimmäisen kysymyksen kohdalla käytän apunani edelleen sisällönerittelyä. Toisekseen tulen vastaamaan siihen, millaisen roolin ulkomaalaisromanit saavat heitä itseään koskevassa uutisoinnissa. Lähestyn aineistoa kriittinen diskurssianalyysi viitekehyksenäni käyttäen hyväkseni Hallidayn ajatuksia systeemis-funktionaalista kieliopista. Kuvaamalla kaikkien osallistujien ääntä, tekoja ja tapaa osallistua, kuva ulkomaalaisromanien representoinnista tarkentuu jatkuvasti myös toisten osallistujien kautta.

5.1 Ulkomaalaisromanien tarina

Aluksi kerron lyhyesti, millaisen tarinan Helsingin Sanomien uutiset kertovat ulkomaalaisromanien majoittamisesta kokonaisuudessaan. Kertomus kattaa ydinaineistoni tarinan. Lehtijutut joihin tarina pohjautuu julkaistiin siis Helsingin Sanomissa 22.2.–31.8.2011. Kokonaiskuvan saaminen tukee luvussa myöhemmin uutisteksteistä tekemiäni yksittäisiä havaintoja.

Helmikuussa 2011 roihahti jälleen kiista siitä, saavatko ulkomaalaisromanit majoittua sosiaalikeskus Sataman pihalla Kalasatamassa. Romanit olivat majoittuneet Sataman pihalla vuodesta 2009. Helsingin kaupunki oli sosiaalikeskus Sataman omistaja, mutta kaupunki oli vuokrannut tilan Vapaa katto -järjestölle. Järjestö oli puolestaan antanut ulkomaalaisromanien majoittua pihallaan. Romanit majoittuivat pihalla autoissaan ja asuntovaunuissaan.

Helmikuussa Kaupunki päätti purkaa koko sosiaalikeskuksen, koska rakennustyöt alueen muuttamiseksi asuinalueeksi etenivät odotettua nopeammin. Vapaa katto -järjestöä edustavien aktivistien mielestä vuokralaiset häädettiin, koska kaupunki ei halunnut romanien palaavan keväällä sosiaalikeskuksen pihalle suurin joukoin.

Pelastuslaitoksen mielipide asiasta oli se, että sosiaalikeskuksen paloturvallisuus ei ollut riittävä, ja keskus tarvitsi ympärivuorokautisen vartiointin. Vartiointiin ei millään osapuolella ollut varaa. Pelastuslaitos uhkasi häätää romanit, ellei asioita korjata. Romanit jatkoivat leirytymistään kuukauden, mutta asiaan ei puututtu.

Maaliskuussa kaupunki teki hätäratkaisun, ja maksoi romanien yöpymisen virallisella leirintäalueella viikonlopun yli. Kun romanit palasivat Kalasatamaan, kaupunki ilmoitti, että se ei maksa lisää yöpymisiä. Kaupunginvaltuutetut valittelivat, ettei kaupunki ole varautunut romanien saapumiseen.

Muutaman yön kuluttua romanien leiri häädettiin Kalasatamasta puskutraktorein aktivistien sohvabarrikadeista huolimatta. Nuorisoasiain keskus piti romaneille tulkatun tiedotustilaisuuden.

Ulkomaalaisromanit kuitenkin palasivat Sataman pihalle. Pelastuslaitos katkaisi sosiaalikeskuksesta sähköt, mutta leiri pysyy paikoillaan. Poliisilta pyydettiin hätäapua, mutta poliisi ei nähnyt tehtävää omakseen.

Huhtikuussa kaupunki vie Vapaa katto -järjestön kanssa tehdyn sopimuksen oikeuteen purkaakseen vuokrasopimuksen, joka päättyisi sopimuksen mukaan toukokuun lopussa. Sopimuksen purkaminen ei onnistu. Kaupungin kerjäläistyöryhmä pohtii, mitä ulkomaalaisromaneille pitäisi tehdä. Luvallisia leirejä romaneille ei haluta perustaa.

Vuokrasopimuksen rauettua poliisi yritti 10. kesäkuuta häätää romaneita leireistään, mutta romanileiri sai jäädä. Elokuussa rakennuksen purkamisen lähestyessä romaneita kehoitettiin siirtymään. Elokuun lopussa neljäkymmentä mellakkavarusteissa olevaa poliisia tyhjensi leirin. Romanit päätyivät aktivistien kanssa mielenosoituksellisesti Senaatintorille. Kaikille löytyi yösiija seuraavaksi yöksi, lähinnä suomalaisten romanien luota.

Elokuun lopun jälkeen romanien asuttamistarina Helsingin Sanomissa päättyi. Väliaikaisia leirejä varmasti ilmestyi eri puolille kaupunkia, mutta niistä ei enää uutisoitu.

5.2 Kuka saa äänensä kuuluviin?

Luvussa 4 kerroin, kuinka paljon ulkomaalaisromaneita koskevia juttuja Helsingin Sanomissa julkaistiin vuonna 2011 ja minkäläisten aihepiirien yhteydessä heihin viitattiin. Aineistostani käy ilmi, että negatiivisten uutisten määrä on ylivoimaisen hallitseva positiivisiin uutisjuttuihin verrattuna.

Aihepiirien tarkastelun lisäksi on kiinnostavaa myös se, kuka lopulta saa äänensä kuuluviin ulkomaalaisromaneja käsittelevissä jutuissa. Vaikka romanit mainitaan kaikissa ydinaineistoni jutuissa useita kertoja, ei se tarkoita, että heidän äänensä kuuluisi jutuissa tai että heidän äänensä olisi ensisijainen uutisen muiden äänten joukossa.

Ääneen pääseminen ja haastateltavaksi valitseminen antaa haastateltavalle merkittävän aseman. Samoin suoraan siteeratuksi tuleminen varmistaa sen, ettei kukaan ole puhumassa toisen puolesta, esimerkiksi vähemmistön edustajan puolesta. Haastateltava ei ole niin monien tulkintojen armoilla, toisin kuin he, joiden puolesta toiset antavat lausuntoja. Etnisten vähemmistöjen kohtalona on usein lehtijutuissa joutua asemaan, jossa virkamies puhuu vähemmistön edustajien puolesta, välittää medialle ja sitä kautta lukijoille heidän näkemyksiään (esim. van Dijk 1991, Teo 2000).

Kun tulee siteeratuksi, samalla teolla viestitään, kenen sanat ovat uutisoimisen arvoisia. Osallistuja, jonka sanat siteerataan suoraan uutisessa, on selvästi hallitsevassa asemassa verrattuna muihin osallistujiin. Siteeratuksi valitseminen on journalistinen valinta, on hyvä huomata, että toimittaja voisi aina valita myös toisin. Siteeraamalla osoitetaan, kenen puoleen käännytään missäkin asiassa, kenen sanaan luotetaan. Kun tutkitaan sitä, kuka uutisissa saa äänensä kuuluviin, tutkitaan myös valtaa.

5.2.1 Romanien hiljaisuus

Ei ole yhdentekevää, ketä uutisessa siteerataan suoraan. Jos saa sanansa sitaateissa uutiseen, pystyy suuremmin vaikuttaa siihen, mitä näkemyksiä sanojan omaa elämää koskevista asioita uutisessa esitellään. Suorien sitaattien yhteydessä tulkinnan osuus vähenee. Heti, jos esimerkiksi tarkastelemassani uutisoinnissa joku toinen taho kertoo romanien sanoneen jotain, uutisessa on jo tulkittu toisen sanomaa, tässä romanien sanomaa. Myös toimittajan tekstissä esiintyvät tiedot romanien näkökannoista ovat toimittajan valitsemia näkökulmia, jotka kertovat asian siten kuin toimittaja on ymmärtänyt romanien tarkoittaneen.

Aivan suoraan ja omalla nimellään ulkomaalaisromaneja lainataan kahdessa ydinaineistooni kuuluvista teksteistä, joita on yhteensä 27. Tämän lisäksi yhdessä uutisessa on suoria lainauksia romaneilta, mutta heitä ei mainita nimeltä. Suoraa esitystä käytetään uutisessa (HS250311a+), joka käsittelee kaupungin tiedotustilaisuutta, jossa kerrottiin Kalasataman kiistellyn romanileirin tyhjentämisestä. Kyseessä oli tulkattu tiedotustilaisuus, joten romanien suorat lainaukset ovat luonnollisesti tulkin välittämiä. Uutisessa romaneihin viitattiin seuraavasti: ”yksi romanimiehistä” ja ”eräs nainen”. Lukijalle suorasta esityksestä syntyi tässä tapauksessa vaikutelma kahdesta yksittäisestä välihuudahduksesta.

”Miksi ette voi puhua pelastuslaitoksen kanssa”, yksi romanimiehistä kysyi.

”Emme tarvitse sähköä. Voimme nukkua autoissa, kun tulee taas lämmin”, eräs nainen sanoi.

Kahdessa muussa romaneita suoraan lainaavassa uutisessa romanien suora esitys on tunteellista ja herättää helposti lukijan myötätunnon. Ensimmäisessä jutussa (HS120811a+) uutisoidaan, kuinka Kalasataman romanileirin häätö ja vanhan konttiterminaalin purku käynnistyvät lähiaikoina.

”Olen täällä, koska minulla on Romaniassa kolme lasta. Minun täytyy lähettää heille rahaa. Minulla ei ole muuta vaihtoehtoa. Minne meidän pitäisi mennä? Romaniassa meillä ei ole rahaa, ei työtä, ei mitään”, Itä-Romaniasta kotoisin oleva Costin selittää.

Toisessa uutisessa (HS310811+) kerrotaan romanileirin häätöpäivän iltana Senaatintorille kokoontuneista romaneista ja romaneja puolustavista aktivisteista.

”Päivä on ollut raskas. Poliisi tuli aamulla herättämään, eikä meillä ollut tietoa, mitä tapahtuu tai minne on mentävä”, päivitteli romanialainen Maria Miglesku Senaatintorilla.

Kaupungin virkamiesten ja romaneja puolustavien aktivistien puheenvuorot ovat näissäkin uutisissa hallitsevia sekä sisällöllisesti että määrällisesti. On kuitenkin oikeudenmukaista ja myös hyvien journalististen käytänteiden mukaista, että myös tapahtumien keskiössä olevat romanit saavat äänensä kuuluviin. Ydinaineistossani ulkomaalaisromaneita lainattiin suoraan joka kymmenennessä jutussa.

5.2.2 Tilan täyttävät äänet

Yksi toimittajan tekemistä valinnoista on puheenvuorojen jakaminen uutisessa: Kuka saa puhua suoraan? Ketä referoidaan toimittajan tekstissä? Kenen ääni uutisesta puuttuu? Tyypillistä on, että ääneen pääsevät asiantuntijat, koulutetut henkilöt, joiden kanssa myös toimittajien on helppo tehdä yhteistyötä lehtijuttuja työstäessään (Fairclough 1992, 64). Vähemmistön edustajien, syrjäytyneiden tai muuten alemman sosiaalisen aseman omaavien henkilöiden on puolestaan vaikea saada äänensä kuuluviin, kuten edellisessä kappaleessakin (5.1.1) kävi ilmi. Jo aiemmissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, että toimittajat kääntyvät

valtaväestön puoleen haastateltavia etsiessään, vaikka kirjoittaisivatkin uutista vähemmistöstä (mm. Pietikäinen 2000, 219). Ydinaineistossani useimmiten äänensä saavat kuuluviin kaupungin virkamiehet, poliisi ja pelastushenkilöstö, romaneja puolustavat aktivistit sekä kaupungin valtuutetut – tässä järjestyksessä.

Kun pohditaan syitä tällaiseen haastateltavien valintaan, liikutaan diskursiivisten käytänteiden tasolla. Tärkein syy on varmasti vakiintunut toimituksellinen tapa toimia. Virkamiehet koetaan haastateltavina luotettavina. He osaavat vastata esitettyihin kysymyksiin ja pystyvät muotoilemaan vastauksensa selkeään muotoon. Lisäksi he ovat uskottavia, koska he puhuvat virkansa puolesta ja perustavat vastauksensa usein tutkittuun tietoon. Journalistien toimintatavoille on myös hyvin käytännölliset syynsä. Virkamiehelle voi helposti ja nopeasti soittaa, mutta jos haluaa kuulla kadulla kerjäävän ulkomaalaisromanin ajatuksia, on lähdeittävä haastateltavan luokse ja todennäköisesti hankittava myös tulkki. Jälkimmäinen tapa hankkia haastattelu on kalliimpi, koska se vie huomattavasti enemmän aikaa ja maksettavaksi tulee vähintään kahden ihmisen palkka.

Hallitseva osallistuja ulkomaalaisromaneita koskevissa Helsingin Sanomien uutisjutuissa on Helsingin kaupungin virkamies. Helsingin kaupungin eri virkamiehiä siteerataan seitsemässätoista jutussa. Kun otetaan huomioon, että 27 tekstin ydinaineistostani viisi on tietolaatikkoja ja kolmessa muussa jutussa ei siteerattu ketään, huomataan, että kaupungin virkamiehet ovat äänessä lähes jokaisessa tekstissä. Viranomaiset olivat kuitenkin läsnä myös näissä kahdessa jutussa, joissa ei lainattu suoraan kaupungin virkamiehiä: toisessa siteerattiin poliisia ja toisessa viitattiin kaupungin työryhmän muistioon.

Virkamiehet tyypillisesti kuvaavat uutisissa, missä ulkomaalaisromanien majoittamisessa mennään. He kuvailevat käytäntöä: mitä on tehty, ja mitä voidaan tai ei voida tehdä. Ulkomaalaisromaneita koskevassa uutisoinnissa kaupungin valtuutetut, jotka olivat neljänneksi eniten äänessä virkamiesten, aktivistien ja poliisien jälkeen, puolestaan syyttelevät itseään ja muita päättäjiä saamattomuudesta. Heillä on romaneihin ymmärtäväisempi ote, ja he ideoivat uusia ratkaisuja.

”Yksityinen vartiointiliike maksaisi 120 euroa tunnilta. Eihän siinä ole mitään järkeä”, nuorisosiainkeskuksen osastopäällikkö Leena Ruotsalainen sanoi. (HS190311+)

Räihä [sosiaaliviraston johtava asiantuntija] oli eri mieltä: ”Statusnäkökulmasta he ovat täällä turisteina. Minun on vaikea ymmärtää, että täällä olisi heille joku leiri.” (HS190311+)

”Esitän, että kaupunki tarjoaisi pientä maksua vastaan helposti purettavan ja rakennettavan majoituksen, jossa on juokseva vesi ja sähkö”, kertoi Wallgren [kaupunginvaltuutettu Thomas Wallgren (sd)]. (HS080611+)

Diskursiivisten käytänteiden näkökulmasta merkille pantavaa on sekin, että virkamiehiä siteerattaessa Helsingin Sanomissa haastateltiin joka toisessa uutisessa – jos tietolaatikot jätetään pois laskelman ulkopuolelle – yhtä ja samaa virkamiestä, sosiaaliviraston johtavaa virkamiestä.

Aktivistit, jotka saavat äänensä kuuluviin toiseksi useimmiten, tavallisimmin puolustavat romaneita suorasanaisesti. Heidän puheenvuoronsa saattavat olla jopa provosoivia kaupungin hallintoa ja poliisia kohtaan. Poliisia ja pelastushenkilöstöä siteerataan puolestaan yleiseen järjestykseen, sääntöihin ja turvallisuuteen liittyen.

[Mielenosoitukseen osallistunut Pipsa Toivonen:] ”Ei ole kaupungin asia, kuka tai mikä kansanryhmä tiloissamme saa olla.” (HS250811a+)

”Ei me olla mitään häätömiehiä. Kalasataman tapauksessa poliisilaitoksen johdon ohjeet ovat olleet, että jos virka-avun perusteet ovat epäselvät, avusta tulee pidättäytyä”, Riikonen [Helsingin poliisikomentaja Jukka Riikonen] summasi. (HS070411+)

Diskurssin osallistuja, joka pääsee lehti uutisessa suoraan lainatuksi, pääsee asemaan, jossa hänen sanomallaan on vain yksi tulkitsija, toimittaja, viestin kulkiessa haastateltavalta lukijalle. Kuten edellä on käynyt ilmi, vähemmistöille tyypilliseen tapaan ulkomaalaisromaneiden yhteydessä suoraa esitystä käytetään aineistossani hyvin harvoin. Tämä saattaa ulkomaalaisromanit sellaiseen asemaan, että heidän sanomansa, viestinsä kulkee matkalla lukijalle usean tulkitsijan kautta. Uutiseen päätyy yhden viestin välittäjän tulkinta, eikä lukijan tietoon tavallisesti edes tule, onko ulkomaalaisromanien tai muun vähemmistön kertomasta muuta tulkintaa.

Aineistossani on yksi uutinen, jossa toimittaja on kirjoittanut auki sekä aktivistien että kaupungin virkamiehen tulkinnan ulkomaalaisromanien ajatuksista. Tällöin lopullinen päätös tulkintojen oikeudenmukaisuudesta jää lukijalle.

– – aktiivit kuitenkin ilmoittivat romanien hylänneen kaupungin majoitustarjouksen.

”He yöpyisivät mieluummin leiripaikassa, jossa olisi vettä, sähköä ja rauha viranomaisilta. He eivät myöskään halua viedä asuntolapaikkoja niitä tarvitsevilta suomalaisilta”, kertoi sosiaalikeskus Sataman aktiivi – . (HS310311B+)

Räihä kertoo saaneensa palvelukeskuksesta kirjallisen raportin, jossa romanit perustelivat hylkäämispäätöstään sillä, ettei palvelukeskuksessa ole riittävästi parkkipaikkoja tai ruoanlaittomahdollisuutta. He pitivät palvelukeskusta myös liian valvottuna ympäristönä. (HS310311B+)

Edellä ensimmäisessä katkelmassa aktiivi kertoo jotain, mitä ulkomaalaisromani on hänelle kertonut, ja toisessa katkelmassa kaupungin virkamies referoi saamaansa raporttia, johon on kirjattu ulkomaalaisromaneilta tiedusteltuja mielipiteitä. Molemmissa katkelmissa ulkomaalaisromaneiden viestillä on monta välittäjää, ja näin romanien mielipiteen painoarvo uppoutuu monen kerroksen alle. Lukijan punnittavaksi helposti jää vain se, kumman viestintuojan, aktiivin vai virkamiehen, sanomaa hän pitää luotettavampana.

5.3 Ulkomaalaisromanin rooli uutisdiskurssissa

Seuraavaksi tarkastelen lausetasolla, millaisia tekoja tai kannanottoja ulkomaalaisromaneihin kohdistuu, jotta saisin selville, millaiseen asemaan ulkomaalaisromanit Helsingin Sanomien uutisdiskurssissa asettuvat. Lisäksi tarkastelen sitä, millaisiin teon ilmauksiin romanit yhdistetään, mitä romanit itse tekevät.

Täydentääkseni kuvaa siitä, miten ulkomaalaisromaneja representoidaan uutisteksteissä, esittelen ydinaineistostani, millainen kuva romaneista muodostuu muiden diskurssiin osallistuvien sitaateissa ja toimittajan tekstissä. Koska ulkomaalaisromaneista uutisoitaessa romanit itse eivät ole aktiivisesti esillä, muodostuu heidän representaationsa muiden osallistujien sekä toimittajan tekstin kautta.

Tarkastellessani ydinaineistoani lausetasolla käytän apunani M. A. K. Hallidayn teoriaa systeemis-funktionaalista kieliopista. Hallidayn (1994) systeemis-funktionaalisen kieliopin mukaan systeemisellä viitataan valintoihin, joita kielenkäyttäjä tekee, ja funktionaalisuus puolestaan korostaa kielen merkityksiä rakentavaa ominaisuutta. Kieli ei ole vain ajattelun väline tai viestin välittäjä. Kielellä rakennetaan merkityksiä.

Tarkastelen ydinaineistoni tekstien osallistujien toimintaa viidessä eri ryhmässä: kaupungin virkamiehet, poliisi ja pelastushenkilöstö, aktivistit, kaupunginvaltuutetut sekä romanit.

5.3.1 Kaupungin virkamiehet

Aivan tämän virkamiesten roolia tarkastelevan osan aluksi tarkastelen lyhyesti hahmotonta osallistujaa nimeltään kaupunki tai Helsinki. Toisinaan uutisissa kerrotaan, että kaupunki on tehnyt jonkin päätöksen, mutta pidän tällaisia päätöksiä kaupungin virkamiesten tai kaupunginvaltuutettujen päätöksenä asiayhteydestä riippuen. Hahmottoman kaupunki- tai Helsinki-nimisen osallistujan takana on kuitenkin aina virkamiehiä tai kaupunginhallituksen tai kaupunginvaltuuston päättäjiä. Usein juuri leirytyemisestä päätettäessä puhutaan Helsingistä tekijänä.

Helsinki teki perjantaina hätäratkaisun ja päätti maksaa romaneille majoituksen Rastilan leirintäalueella. (HS190311+)

Helsingin kaupunki tyhjensi Kalasataman romanileirin torstaina iltapäivällä. (HS250311a+)

Helsinki ei voi auttaa ulkomaalaisia romaneja, tiivistä työryhmää johtanut sosiaaliviraston virkamies Jarmo Räihä. (HS280411a+)

Helsinki päätti marraskuussa maksaa romanikerjäläisten kotimatkat. (HS140611b+)

– – kaupungilla on selvä laillinen oikeus poistaa leiri vaikka voimakeinoin. (HS120811a+)

Kaupungin virkamiehet ovat aineistossani hallitsevin ryhmä jo siitä syystä, että heitä siteerataan eniten. Hallinnollisena tahona kaupungin virkamiesten teot ovat usein päätöksiä, jotka kohdistuvat suoraan ulkomaalaisromaneihin. Virkamiehet ovat siis sisällöllisestikin aineistoni hallitsevin ryhmä. Virkamiehet päättävät romanileireistä: minne ulkomaalaisromanit saavat leirytyä, miten kauan he saavat leirytyä ja saavatko he ylipäänsä leirytyä. Leirytymisdiskurssi on ydinaineistossani luonnollisesti hallitseva, koska aineiston aihepiirinä on ulkomaalaisromanien majoittuminen ja majoittaminen. Leirytymisestä puhuttaessa kaupungin virkamiehet katoavat usein kaupunki- tai Helsinki-nimisten osallistujien taakse, kuten edellä kävi ilmi.

Kaupungin virkamiesten tehtäväksi jää aineistossani myös käytännön asioiden selittäminen. He kertovat, mitä on tehty ja miten seuraavaksi toimitaan. Heidän puheenvuoronsa ovat usein myös perusteluja kaupungin virkamiesten ja valtuutettujen

päätöksille. Nämä päätökset kohdistuvat suoraan ulkomaalaisromaneihin ja heidän mahdolliseen asuttamiseensa.

”Talo olisi tarvinnut koko ilmastoinnin uusimisen, koska siellä järjestetään tilaisuuksia”, perustelee toimitilapäällikkö Markus Metsäranta kiinteistövirastosta. (HS220211+)

Sosiaaliviraston johtava asiantuntija Jarmo Räihä päätti illalla, että Kalasataman romanit voivat yöpyä viikonloppuna Rastilan leirintäalueella kaupungin piikkiin. (HS190311+)

Räihän mielestä on selvää, että romanien on jätettävä Kalasataman leiri. (HS240311a+)

Kaupungin virkamiehet auttavat ulkomaalaisromaneita myös ohjeistamalla, tiedottamalla ja jopa hyvin konkreettisesti esimerkiksi saattamalla heitä paikasta toiseen. Näiden tekojen tarkoituksena on jakaa tietoa romaneille, saada heitä eteenpäin majoitusasioissaan.

Nuorisoasiainkeskuksen osastopäällikkö Leena Ruotsalainen oli saattamassa romaneita Rastilaan. (HS220311a+)

Nuorisoasiainkeskus piti tulkatun tiedotustilaisuuden, jossa romaneille kerrottiin, mitä on tapahtumassa. (HS250311a+)

Ylikomisario Timo Vainion mukaan poliisi lähinnä seurasi sivusta, kun kaupungin henkilöstö ohjeisti romaneja siirtymään laillisille leirintäalueille. (HS090611A+)

Paikalla ei ollut tulkkia, mutta kaupungin rakennusviraston edustaja jakoi leiriläisille romaniankielisiä tiedotteita ja karttoja. Niissä romaneja ohjattiin kääntymään Romanian suurlähetystön ja Diakonissalaitoksen romanien päiväkeskuksen puoleen. (HS310811+)

Kaupungin viranomaisten teot kohdistuvat aineistossani suoraan ulkomaalaisromaneihin, ja samalla ulkomaalaisromanit asemoituvat teksteihin ohjeita, käskyjä, neuvoja ja apua vastaanottaviksi osallistujiksi.

5.3.2 Poliisi ja pelastushenkilöstö

Poliisin ja pelastushenkilöstön toiminta ulkomaalaisromaneita koskevien uutisten yhteydessä on jo heidän virka-asemansa johdosta odotuksenmukaisesti määräävää. Heillä on oikeus muun muassa häätää, määrätä häädettäväksi, uhata häädöllä, kehottaa poistumaan ja asettaa käyttökieltoon.

Ydinaineistoni toiminnan ytimessä ovatkin juuri poliisit ja pelastushenkilöstö, jotka uutisissa toimiessaan pääosin häätävät, määräävät häädettäväksi tai uhkaavat häätää.

Pelastuslaitos häätää tänään romanileirin Kalasatamasta. (HS240311a+)

Poliisi antoi keskiviikkona häätökäskyn Helsingin Kalasatamassa leiriä pitäneille romaneille. (HS090611A+)

Kalasatamassa oli aamu, kun paikalle ilmestyi noin 40 poliisia tyhjentämään romanileiriä Helsingin kaupungin rakennusviraston pyynnöstä. (HS310811+)

Poliisia ei kuvata lukijalle yksiselitteisen tiukkana viranomaisena, vaan kuvauksen skaala ulkomaalaisromaneihin kohdistuvissa toiminnassa vaihtelee tarkkailijasta jopa hyökkävään.

Ylikomisario Timo Vainion mukaan poliisi lähinnä seurasi sivusta, kun kaupungin henkilöstö ohjeisti romaneja siirtymään laillisille leirintäalueille. (HS090611A+)

Mellakkavarusteissa olleet huppu- ja kypäräpäiset poliisit tulivat autoista talon pihalle. Osa heistä kiipesi talon katolle, ja keskuksen ovi murrettiin. Mukana oli myös poliisikoiria, pidätyslinja-auto ja yksi maastopukuinen poliisi puskien takana. (HS310811+)

Pelastushenkilöstön teot liitetään uutisissa tavallisimmin turvallisuuden lisäämiseen. Useimmiten nämäkin teot johtavat samaan kuin edellä, eli leirien purkamiseen ja häätöön. Vaikka pelastushenkilöstöllä on monin paikoin samanlainen rooli kuin poliisilla määräävänä tahona, ja pelastushenkilöstökin uhkaa yksittäisessä uutisessa uhkaa häätää, pelastushenkilöstön liittäminen lähes poikkeuksetta turvallisuuden varmistamiseen suoranaisten häätämisen sijaan, antaa heille poliiseihin verrattuna vähemmän aggressiivisen roolin.

Pelastuslaitos toisti eilen aiemman vaatimuksensa: leirin paloturvallisuutta on parannettava. Se uhkasi häättää romanit, ellei sosiaalikeskuksen pihaan saada iltapäivään mennessä ympärivuorokautista vartiointia. (HS190311+)

Pelastuslaitos on asettanut leirin puutteellisen paloturvallisuuden vuoksi asumiskieltoon. (HS310311B+)

Pelastuslaitos tilasi vapaapalokunnan vartioimaan leiriä öisin. (HS070411+)

Pelastuslaitos kehotti kutsumaan poliisit Kalasataman romanileiriin. (HS230311A+)

Poliisin ja pelastushenkilöstön toimiessa uutisoinnissa aineistossani ulkomaalaisromanit asettuvat tavallistakin passiivisempaan positioon, koska voimasuhde järjestystä ylläpitävien viranomaisten ja ilman pysyvää asuinsijaa maassa oleskelevien kielitaidottomien romanien välillä on ilmeinen. Uutisen lukija sijoittuu tällöin helposti ymmärtämään ulkomaalaisromaneja.

5.3.3 Aktivistit

Aktivistit puolustavat ulkomaalaisromaneita suorimmin ja järjestelmällisimmin toisiin ulkomaalaisromanidiskurssin osallistujiin verrattuna. Romaneja puolustava roolissa aktivistit kuvataan sekä rauhallisina ja rakentavina että verbaalisesti hyökkävinä. Äärimmäisessä esimerkissä aktiivit estävät kaupungin virkamiestä saapumasta vuokraamaansa rakennukseen romanileirin häädön yhteydessä Kalasatamassa.

Tunteet olivat kuitenkin niin pinnalla, ettei paikalle saapunutta kerjäläistyöryhmän johtajaa Jarmo Räihää päästetty rakennuksen sisälle.

”Miksi en saa tulla”, Räihä kysyi.

”Se johtuu sinun harjoittamastasi politiikasta romaneja kohtaan”, sanoi yksi nuorista. (HS250311a+)

Uutisissa kuvaillaan myös aktivistien toimintaa kuvailemalla heidän banderollejaan. Aktivistien viestien tunnelman voi lukea tarttuneen myös toimittajan kuvailevaan tekstiin uutisessa.

Tunti ei riittänyt. Puskutraktorit saapuivat. Pihalla mylvi konebasso ja lepatti aktivistien lakanaviesti: Romaneille oikeus asumiseen. Kytät vittuun. (HS250311a+)

Kuten edellä mainitsin, aktivistit kuvataan aineistossa myös rauhallisina ja rakentavina osallistujina.

Sosiaalikeskuksessa vuokralaisena oleva Vapaa Katto sallii yhä romanien majoittua pihalla, vaikka pelastuslaitos on kieltänyt. (HS140411+)

– – aktivistit eivät ole riitautuneet Helsingin nuorisotoimen kanssa, vaikka vuokrasuhde onkin riitautettu. (HS140411+)

Illaksi Sosiaalikeskus Sataman aktiivit järjestivätkin paikalla talkoot. (HS120811a+)

Aktivistit puolustavat romaneja loppuun asti. (HS250811a+)

Keskiviikkona he järjestivät mielenosoitusmarssin – – (HS250811a+)

Aktivistien toiminta on aineistossani monipuolisinta johtuen varmasti siitä, että heidän joukkonsa on muihin osallistujiin verrattuna heterogeenisin. Toisaalta aktivistit eivät edusta mitään virallista tahoa, jonka toimintaa ohjaisi työnkuva. Heterogeenisuudestaan huolimatta aktivistien toiminnan tavoite pysyy uutisesta toiseen samana, romanien puolustamisena.

Romanien rooli rakentuu aktivistien kautta joksikin, jota pitää ja halutaan auttaa. Romanit ja aktivistit eivät kulje uutisissa niinkään yhteisessä rintamassa, vaan aktivistit ovat auttajia ja romanit ovat autettavia ja avuntarpeessa.

5.3.4 Kaupunginvaltuutetut

Neljäs ryhmä, kaupunginvaltuutetut, kätkeytyy toisinaan jo edellä tarkasteleman kaupunkitai Helsinki-osallistujan taakse yhdessä kaupungin virkamiesten kanssa. Muuten kaupunginvaltuutetut erottuu kaupungin virkamiehistä siten, että aineistossani he ehdottelevat erilaisia vaihtoehtoja ulkomaalaisromanien tilanteen ratkaisemiseksi. Kaupunginvaltuutetut pyrkivät lähes poikkeuksetta rakentavaan dialogiin muiden osallistujien kanssa.

Vihreät perustaisi romanikerjäläisille laillisen leiriytymispaikan, jota pidettäisiin yllä vapaaehtoisjärjestöjen avulla. (HS230311A+)

Muutama kaupunginhallituksen jäsenistä olisi ollut valmis tarjoamaan romaneille kevyempää tilapäismajoitusta kuten kontteja, jossa olisi ollut juokseva vesi ja sähkö. (140611a+)

Uutisteksteissä vähemmistöille tyypilliseen tapaan ulkomaalaisromanit asemoituvat avuntarvitsijoiksi suhteessa kaupunginvaltuutettuihin. Romanit ovat heille ongelma, joka pitää ratkaista.

5.3.5 Ulkomaalaisromanit

Ulkomaalaisromaneita ei juurikaan siteerata heitä koskevassa uutisoinnissa, mutta toki heidät mainitaan ja heihin viitataan usein. Kun tarkastellaan ulkomaalaisromanien toimintaa, se toistuu samankaltaisena uutisesta toiseen. Romanit saapuvat Suomeen, leiriytyvät, majoittuvat, yöpyvät ja palaavat jo kerran hädän saatuaan. Uutiset ovat kuin tilannekatsauksia vaihe vaiheelta etenevässä tarinassa.

– – romanikerjäläisten tukikohtana, jossa he leiriytyivät autoissa ja asuntovaunuissa. (HS220211+)

Kymmenkunta romanikerjäläistä majoittui viikonloppuna Rastilan leirintäalueella sosiaaliviraston laskuun. (HS220311a+)

Romanian romaneja tuli viikonloppuna lisää Helsinkiin. (HS220311a+)

Yksittäisissä uutisissa ulkomaalaisromanien toiminta hieman muuttuu, kun kuvataan elämää leirissä. Kuten valtaosassa uutisia, leirielämääkin kuvattaessa romanien toiminta kuvataan romaneja myönteiseen sävyyn ja ulkomaalaisromanien tilannetta ymmärtäen.

Tiistaiyönä leirin asukkaat vartioivat itse leiriään – – (HS230311A+)

Myös romanit osallistuivat kokoukseen, ja heitä varten paikalla oli tulkki. (HS240311a+)

– – Bulgarian ja Romanian romanit sanoivat poliisille siirtyvänsä Rastilan leirintä alueelle. (HS100611a+)

Noin 30–40 leirissä asuvaa romania alkoi kerätä rauhallisesti tavaroitaan. (HS310811+)

– – rakennuksen sohvilla istui parikymmentä Romanian romania. He odottivat kaupungin päätöstä siitä, missä romanit voisivat nukkua seuraavat yön. (HS220311a+)

Kuitenkin neutraali sävy voi olla myös harha, koska tekstien sävy on neutraali, kun romaneja kuvaillaan vain leirytymiseen ja yöpymiseen viittaavien huomioiden kautta. Kun poikkeuksellisesti kuvataankin ulkomaalaisromanien tunnelmaa, nostetaan esiin myös tottelemattomuus ja aggressiivisuus.

Romanit eivät totelleet käskyä, joten poliisi ryhtyi toimeen eilen iltapäivällä. (HS100611a+)

– – osa leirissä oleskelleista romaneista käyttäytyi aggressiivisesti huutaen ja uhaten heittää paikalla ollutta toimittajaa ja kuvaajaa kivillä. (HS100611a+)

Negatiivista sävyä uutisiin tuovat myös muiden osallistujien kommentit ja kuvailut, joihin palaan myöhemmin.

Oman aktiivisen toimintansa kautta ulkomaalaisromanit representoituvat melko odotusten mukaisesti ryhmäksi, joka etsii paikkaa, mihin majoittua. Heidän toimintansa ohjautuu pitkälti sen mukaan, miten muut heidän määräävät toimivan. Ulkomaalaisromanien toiminta ei aineistossani koskaan ole ohjailevaa tai määräilevää. Ainoastaan juuri edellä esitetyt kaksi esimerkkiä osoittavat vastustamista.

Seuraavassa kappaleessa tarkastelen, miten kuva romaneista muuttuu, kun tarkastellaan sekä toimittajan tekstiä että muiden osallistujien kuvailuja heistä.

5.4 Ulkomaalaisromanit toisten puheissa

Representaatio ulkomaalaisromaneista muodostuu muistakin tekijöistä kuin siitä, miten ulkomaalaisromanien toimintaa kuvataan tai kuinka usein ja miten heitä siteerataan. Seuraavaksi tarkastelen, miten ulkomaalaisromanit tulevat kuvatuksi toisten osallistujien sitaateissa sekä niin sanotussa toimittajan tekstissä. Kiinnitän huomion myös tapaan, miten ulkomaalaisromaniuutisoinnin sävy muodostuu.

Ulkomaalaisromaneita käsittelevien uutisten sävy on lyhyesti kuvailtuna huolestunut ja epä tietoinen. Huolestunut tunnelma teksteihin nousee juttujen sisällöstä, ongelmalähtöisyydestä. Uutisoinnissa käytetään myös voimakkaita kuvainnollisia ilmauksia, kun toimittajan tekstissä halutaan tuoda esille, että kyseessä on erimielisyys ja ratkaistavana oleva ongelma.

Kiista siitä, miten Helsinki aikoo suhtautua romanikerjäläisiin, roihahti jälleen perjantaina. (HS190311+)

Helsingin päättäjien köyden veto romanikerjäläisten majoittamisesta jatkuu. (HS080611+)

Häädön uhka leijuu jatkuvasti romanileirin yllä – –. (HS230311A+)

Romanileirillä – – on siksi muutama viikko armonaikaa koota tavaransa, ennen kuin kaikki tontilta löytyvä päätyy jätteeksi. (HS120811a+)

Ydinaineistossa toistuu myös se, miten toimittajan valitsemien sitaattien kautta tuodaan esiin päättäjien kyllästyminen ja toisaalta täydellinen epätietoisuus siitä, mitä pitäisi tehdä. Koko ydinaineistoni sisältöä kuvaa hyvin sana epätietoisuus.

”On tämä kyllä farssi”, hän [Helsingin sosiaaliviraston johtava asiantuntija] puuskahti. (HS220311a+)

”Tämmöistä puljaamista tämä on”, Räihä toteaa. (HS150611+)

”Ei näin voi jatkua. Mutta jos romanit häädetään täältä, minne he sitten menevät?” (HS240311a+)

Sohvilla istui hämmentynyttä väkeä [ulkomaalaisromaneita]. (HS250311a+)

Keskiviikkoiltana Kalasataman romanien kohtalo oli siis edelleen epäselvä. (HS310311B+)

Toimittajan tekstissä ja muiden osallistujien sitaateissa nousevat hallitsevasti esiin myös ulkomaalaisromanien leiriytymisen aiheuttamat ongelmat ja uhkakuvat. Teksteissä kuvataan, miten ulkomaalaisromanien toiminta on ongelma kaupungille ja kaupunkilaisille, eli meille.

– – kaupungin pitäisi purkaa löytämänsä luvattomat leirit sitä mukaa kuin niitä ilmestyy. Työryhmän mielestä luvattomat leirit roskaavat ympäristöään, aiheuttavat häiriöitä ja luovat kaupunkilaisille turvattomuuden tunnetta. (HS060611+)

Hän [kaupunginvaltuutettu] pelkää, että romanien majoitustarve voi moninkertaistua. (HS080611+)

Romanien poistuttua kaupunki alkoi siivota paikoin törkyistä aluetta.

”He veivät kaiken arvokkaan mennessään ja jättivät jälkeensä roinaa ja muuta roskaa, jota kaupunki nyt siivoaa”, Vainio [ylikomisario] sanoi. (100611a+)

Toisaalta varsinaisista häätöpäivistä uutisoivissa teksteissä oli selvästi tavallista enemmän lukijassa myötätuntoa herättäviä kuvauksia. Nämä ovat samalla myös niitä harvinaisia tekstejä, joissa myös ulkomaalaisromanit pääsevät ääneen, kuten aikaisemmin tässä pro gradu -työssäni kuvasin.

Vaatteet ja muut tavarat jäivät kiireessä Kalasatamaan. Käsiään levittelevällä naisella ei ollut tiistai-iltana mitään omaisuutta mukanaan. Hän toivoi vain löytävänsä nukkumapaikan. (HS310811+)

– – romanit saivat yösijan muun muassa suomalaisten romanien luota. (HS310811+)

Tyypillistä ulkomaalaisromaneista uutisoivissa teksteissä on heidän kulloisenkin tilanteen toteaminen. Tällöin romaniuutisointi tämän aihepiirin sisällä on neutraalimmillaan – toki uutisointi on edelleen negatiivista.

Romanikerjäläisille ei kannata perustaa erillistä leirintäaluetta Helsinkiin. (280411a+)

”He ovat toisen EU-maan kansalaisia, joiden on maksettava oleskelustaan itse.” (HS240311a+)

”Vaikka romanit ovat syrjittyjä ja vaikeassa tilanteessa, yksittäisen kaupungin on mahdoton auttaa heitä.” (280411a+)

Leiriläisiltä hävisi oikeudellinen suoja oleskeluunsa, kun vuokrasopimuksen päättyminen vahvistettiin. (HS250811a+)

Huoli, vaiva ja kyllästyminen, joka ulkomaalaisromaneista koskevasta uutisoinnista nousee esiin, on suhteellisen hienovaraista. Ydinaineistoni yhdessä uutisessa toimittaja on valinnut tekstiinsä kaupunginhallituksen jäsenen sitaatin, jonka voi tulkita vihamieliseksi.

”Minusta on pöyristyttävää, että helsinkiläisten pitää ensin sietää pikkurikollisia ja murtovarkaita ja vielä verorahoilla rahoittaa leirikeskusta.” (HS230311A+)

Aiemmin esiin nostamani epätietoisuuden lisäksi ulkomaalaisromaneja käsittelevissä uutisissa leimallista on ongelmalähtöisyys. Suomeen vuosittain saapuvat ulkomaalaisromanit ovat ongelma, joka pitää ratkaista.

5.5 Ulkomaalaisromanin nimitykset uutisdiskurssissa

Tarkasteltaessa vähemmistöistä käytettyjä nimityksiä lehtiutisoinnissa kiinnitetään huomio usein siihen, onko etnisen alkuperän ilmoittaminen välttämätöntä. Välttämätöntähän se ei läheskään aina ole esimerkiksi rikosuutisoinnissa, mutta usein tekijän etninen alkuperä kuitenkin rikosuutisoinnissa ilmoitetaan. Tämä johdattaa luonnollisesti lukijan yhdistämään tietyn etnisen alkuperän rikoksiin. Kantaväestön tekemiä rikoksia uutisoidessa ei erikseen tuoda tekijän taustaa esiin.

Ydinaineistoni uutisteksteissä ulkomaalaisromanit mainitaan poikkeuksetta, ja se on tässä tapauksessa myös perusteltua, koska uutisoidaan tietyn kansanryhmän asuttamisesta. Haluan kuitenkin tarkastella, miten eri tavoin ulkomaalaisromanit nimetään heitä koskevassa uutisoinnissa. Nimeäminen on kuitenkin aina toimittajan valinta, toimittaja valitsee käyttämänsä sanan suuresta sanojen joukosta. Eri sanat kantavat mukanaan erilaista historian tuomaa taakkaa tai erilaisia assosiaatioita. Esittelen ensin, miten ulkomaalaisromaneita nimetään yksilöinä tai ryhmänä. Tämän jälkeen esittelen, millä tavoin koko aihepiiriin ydinaineistossani viitataan.

Aineistoni perusteella voidaan sanoa, että Helsingin Sanomien käyttämät nimitykset ulkomaalaisromaneista vaihtelevat, erilaisia nimityksiä romaneille on 15. Valtaosassa aineistoa nimitykset ovat hyvin asiallisia, mutta poikkeuksiakin on.

Kuten taulukosta 1. käy ilmi useimmiten ulkomaalaisromaneihin viitattiin käyttämällä heistä nimitystä romani. Romani-sana toistui ydinaineistossani 72 kertaa. Termi on korrekti, mutta on mahdollista, että lukijalle jää epäselväksi, viitataanko suomalaisiin romaneihin vai ulkomaalaisiin romaneihin. Aineistossani romani-termin toistuvuutta selittää se, että uutisten alussa on tehty lukijalle selväksi, että kyseessä on ulkomaalaisromani, ja tämän jälkeen puhutaan taloudellisesti vain romanista. Myös nimitystä ulkomaalainen romani käytettiin aineistossani kerran.

Toiseksi eniten ulkomaalaisromaneihin viitattiin sanalla romanikerjäläinen. Romanikerjäläinen-viittauksia ydinaineistossani oli 22. Romanikerjäläinen asemoi kohteensa vahvasti. Hän on kerjäläinen, ei esimerkiksi turisti, mikä hänen virallinen statuksensa on. Aineistossani viitattiin ulkomaalaisromaneihin myös lyhemmin sanalla kerjäläinen. Näitä viittauksia aineistossani oli 4. Romanikerjäläinen tai kerjäläinen eivät ole neutraaleja tapoja nimetä kohteitaan, vaan kiistatta negatiivisia ja halventaviakin nimityksiä.

Samalla tavoin nimettiin aineistossa kerran myös ulkomaalaisromanit yhtenä ryhmänä kerjäämään tulleeaksi kansanryhmäksi. Tässä tavassa nimetä ulkomaalaisromaneja korostuu selvästi ongelmalähtöisyys.

romani	72
romanikerjäläinen	22
Romanian romani	9
kerjäläinen	4
Bulgarian romani	3
kiertolainen	2
käyttökuntoisen auton omistaja	1
leiriläinen	1
murtovaras	1
pikkurikollinen	1
romanialainen	1
romanikiertolainen	1
romanimies	1
ulkomaalainen romani	1
* kerjäämään tullut kansanryhmä	1

Kuva 3. Ulkomaalaisromanien nimeäminen

Ydinaineistossani oli myös muita nimityksiä, jotka asemoivat kohteensa selkeästi sosiaaliselta statukseltaan alas. Tällaisia tapoja nimetä olivat muun muassa kiertolainen (1) ja romanikiertolainen (1), jotka assosioituvat helposti negatiivisiin asioihin.

Toisinaan kirjoittaja oli nähnyt tarpeelliseksi eritellä, mistä maasta ulkomaalaisromanit ovat kutsumalla heitä Romanian romaneiksi (9) tai Bulgarian romaneiksi (3). Lisäksi kerran ulkomaalaisromanin lähtömaahan viitattiin kutsumalla häntä romanialaiseksi. Lukijalle saattaa tällaisen nimeämisen kohdalla herätä kysymys, oliko kirjoittajan todella tarkoitus kertoa, että kyseinen henkilö on romaniasta vai yrittikö kirjoittaja vain olla ilmaisematta, että henkilö on romani.

Edellisessä kappaleessa toin jo esille aineistoni värittyneimmät tavat nimetä ulkomaalaisromaneja: pikkurikollinen (1) ja murtovaras (1). Nämä nimitykset esiintyivät siis

yhdessä kaupunginhallituksen jäsenen suorassa sitaatissa, eivät toimittajan tekstissä. On kuitenkin hyvä huomata, että sitaatin valitseminen tekstiin oli toimittajan valinta.

Lopuksi tarkastelen, miten ulkomaalaisromani-ilmiöön viitataan (Taulukko 2.). Miten ilmiö nimetään? Ydinaineistossani ilmiö nimetään harvoin, vain kahdeksan kertaa. Nimeäminen jakaantuu kahtia: toisaalta puhutaan romanikysymyksestä ja romaniasiaista, toisaalta kerjäläiskysymyksestä ja kerjäläiskiistasta. On selvää, että ilmiön nimeäminen romaniasiaiksi ja romanikysymykseksi on asiallisempi tapa kuin ilmiön nimeäminen kerjäläiskiistaksi tai romanikerjäläiskysymykseksi.

kerjäläiskiista	3
romanasia	1
romanikerjäläiskysymys	1
romanikysymys	3

Kuva 4. Ilmiön nimeäminen

Kun ei kirjoiteta romanikysymyksestä vaan romanikerjäläiskysymyksestä tai kerjäläiskiistasta, aletaan ilmiötä tarkastella suoraan ongelmanäkökulmasta. Heti nimeämisestä alkaen on selvää, että kyse on ongelmasta tai kiistasta. Tällöin lähtökohtana uutiselle ei olekaan ulkomaalaisromanit vaan kerjäläiset ja kerjäläisilmiö.

Sanojen valinta on toimittajan valintaa. Tällöin liikutaan diskursiivisten käytänteiden tasolla, tasolla, joka toimii siltana tekstin ja sosiokulttuuristen käytänteiden välissä. Toimittajan valinnat ovat osa siltaa, joka tekstin kautta muokkaa ihmisten käsityksiä ja mielipiteitä kulloinkin käsitellyistä aiheista. Kun neutraalien ilmausten sijaan valitaan leimallisia nimityksiä, yhdistyy viittausten kohteisiin, tässä tapauksessa ulkomaalaisromaneihin, negatiivisia mielikuvia.

Laajemmassa mittakaavassa siltaa pitkin liikutaan sosiokulttuuristen käytänteiden tasolle, ja muokataan yleistä asenne- ja mielipideilmastoa. Samoin kuin diskursiivisten käytänteiden tasolla joka kerta ikään kuin hyväksytään, että tämä tapa, jolla uutisoitiin, on hyväksytty tapa.

Kuten olen luvussa 2 todennut, suuri yleisö saa valtaosan vähemmistöjä koskevista tiedoistaan median kautta, joten jokaisen sanan valinnalla on suuri arvo. On eri asia, päättääkö kirjoittaja uutisessa romanista vai romanikerjäläisestä, sanat assosioituvat eri asioihin. Lukijat

muodostavat käsityksiään ja mielipiteitään median tarjoaman materiaalin kautta etenkin sellaisista aihepiireistä, joista heillä ei ole omakohtaista kokemusta.

6 LOPUKSI

Olen maisterintutkielmassani tarkastellut, miten ulkomaalaisromaneita representoidaan Helsingin Sanomien uutisteksteissä. Vuosi toisensa jälkeen Suomeen saapuvat ulkomaalaisromanit ja heitä koskeva uutisointi kiinnittivät huomioni, koska ajoittain uutisointi oli hyvin runsasta. Tarkastelemani vuoden 2011 uutisissa seurattiin herpaantumatta, miten ulkomaalaisromanien majoittaminen etenee. Ulkomaalaisromaneita seurattiin uutissarjana: romanit tulivat Suomeen, leirytyivät, leirytyminen tuomittiin, romanit häädettiin leireistään, romanit leirytyivät uudelleen, romanit saivat jatkoaikaa laittomalle leirilleen, leiri uhataan purkaa, jos romanit eivät lähde vapaaehtoisesti, leiri purettiin. Ajoittain tuli väistämättä mieleen, oliko kaikki uutisointi monellakaan tapaa perusteltua.

Toisaalta samaan aikaan oli ilmeistä, että ulkomaalaisromanit ovat ihmisryhmä, jonka jäsenillä ei juurikaan ole kontaktipintaa suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen erilaisiin toimintoihin. Eivät ulkomaalaisromanit ole sellainen ryhmä, joka aktiivisesti pystyisi vaikuttamaan siihen, millainen julkisuuskuva heille rakentuu. Koska monet heistä puhuvat vain omaa äidinkieltään ja ovat omalla äidinkielelläänkin luku- ja kirjoitustaidottomia, on todennäköistä, että on kestänyt pitkään, ennen kuin ulkomaalaisromanit ovat edes saaneet tietää, että he ovat mediassa hyvin seurattu ryhmä ja että heistä rakentuu tietynlainen, median rakentama kuva.

Lähdin tarkastelemaan Suomen suurimman päivälehdessä, Helsingin Sanomien, representaatiota ulkomaalaisromaneista. Varsinaiset tutkimuskysymykseni, jotka tämän tutkielmani johdannossa esitin, olivat seuraavat: Millaisissa yhteyksissä ulkomaalaisromaneista kirjoitetaan ja mihin aihepiireihin heidät yhdistetään? Mihin rooleihin ulkomaalaisromanit uutisteksteissä asettuvat tai heidät asetetaan? Ketkä saavat äänensä kuuluviin ulkomaalaisromaneita käsittelevissä uutisjutuissa?

Millainen kuva ulkomaalaisromaneista Helsingin Sanomien uutisissa tutkielmani perusteella muodostui? Helsingin Sanomien tarjoama kuva ulkomaalaisromaneista muodostui hyvin pitkälti sellaiseksi kuin olin osannut aikaisempien tutkimusten perusteella odottaa. Ulkomaalaisromaneista kirjoitettiin lähes poikkeuksetta negatiivisten uutisten yhteydessä. Vain neljä prosenttia ulkomaalaisromaneita koskevista uutista oli positiivisia, tai vähintäänkin neutraaleja. Loput uutisista olivat eri tavoin ongelmalähtöisiä.

Lähes puolet jutuista käsittelee ulkomaalaisromanien majoittamiseen liittyviä ongelmia. Majoittamiseen liittyvissä uutisissa ulkomaalaisromanit perustivat laittomia leirejä ja vanhoja

leirejä purettiin. Tällaiset jutut huokuivat yleistä epävarmuutta siitä, mitä koko ”kerjäläisongelmalle” tulisi tehdä.

Yli neljäsosa koko aineistoni jutuista käsitteli puolestaan rikoksia. Nämä uutiset ovat lyhyitä yhden palstan niin sanottuja pikku-uutisia. Rikosuutisissa kerrotaan muun muassa varkauksista, asunomurroista, ryöstöistä, tuomioista ja ihmiskaupasta.

Loput ulkomaalaisromaniuutisoinnista käsitteli yksittäisiä aiheita, kuten lakiuudistuksia, kerjäläisten reviierejä, mielenosoituksia sekä rasismia yleisesti. Tähän ryhmään kuuluivat toki myös aineiston neljä positiivista juttua, jotka käsittelivät paperittomille perustettavaa salaklinikkaa ja Iso Numero -lehden myyntiä.

Aikaisempien tutkimuksien perusteella oli odotettavissa, että etnistä vähemmistöä, jollaisena ulkomaalaisromaneita voidaan pitää, koskeva uutisointi on negatiivista ja yksipuolista, mutta yllättävää kuitenkin oli negatiivisen uutisoinnin ylivoima ja sen massiivisuus. Jos yhtenä kalenterivuotena tietystä usein lehtiotsikoihin päätyvästä ihmisryhmästä kirjoitetaan positiiviseen sävyyn tai vähintäänkin neutraalisti vain neljästi, on kielteisen uutisoinnin määrä murskaavan suuri.

Tarkastelin tutkielmassani myös sitä, kuka saa äänensä kuuluviin ulkomaalaisromaneita käsittelevissä uutisjutuissa. Tämänkin kysymyksen vastaukset olivat odotuksenmukaisia aikaisempien tutkimusten näkökulmasta. Kuten oli odotettavissa, ulkomaalaisromaneilta itseltään ei yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta kysytty mitään.

Siteeratuiksi ulkomaalaisromaneita koskevassa uutisoinnissa tulivat virkamiehet, poliisi ja pelastushenkilöstö, aktivistit ja kaupunginvaltuutetut. Tämänkin havainto on täysin linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa. Etnisiä vähemmistöjä koskevissa uutisissa tavallisesti siteerataan aivan muita tahoja kuin kyseisen etnisen ryhmän edustajia. Aineistoni uutisoinnissa siteerattuja tahoja yhdistää helppo tavoitettavuus. Kun toimittaja haluaa juttuaan varten kommentin, on helpointa soittaa virkamiehelle tai asiantuntijalle, joka puhuu samaa kieltä toimittajan kanssa ja osaa vastata esitettyihin kysymyksiin ymmärrettävästi ja vaivattomasti juttuun sovitettavin sanankääntein.

Jos toimittaja valitsisi toisin, ja lähestyisi suoraan etnisen vähemmistön – tässä yhteydessä ulkomaalaisromanien edustajia – ei riittäisi nopea puhelinhaastattelu, vaan toimittajan olisi väkisin jalkauduttava kadulle. Lisäksi hän tarvitsisi mukaansa tulkin. Tällainen tapa toimia vaatisi yhtä uutista kohden enemmän työtunteja ja toimittajan palkkakustannuksen lisäksi tulisi maksettavaksi myös tulkin palkka ja kulut. Hektisessä uutistoimitustyössä on helppo valita nopeampi ja edullisempi tapa tehdä uutinen.

Tarkastellessani ulkomaalaisromaneista uutisissa käytettyjä nimityksiä tavallisinta oli, että heihin viitattiin suhteellisen asiallisesti romaneina, mutta usein romanisanaan oli lisätty myös arvottava sana, kerjäläinen. Koko aineistossani toimittaja oli valinnut yhden sitaatin kaupunginhallituksen jäseneltä, jossa ulkomaalaisromaneihin viitattiin jopa rasistiseksi tulkittavaan sävyyn yleistäen murtovarkaiksi ja pikkurikollisiksi. Toimittajan tekstissä väritynein tapa viitata ulkomaalaisromaneihin oli kutsua heitä suoraan kerjäläisiksi.

Hieman yllättävää oli se, että vaikka vähemmistöjä koskevaa uutisointia on kansainvälisesti tutkittu jo kauan, tapa uutisoida ulkomaalaisromaneista 2010-luvun Suomessa oli edelleen samanlainen kuin mitä tutkimukset ovat kuvanneet maailmalta jo vuosikymmeniä. Tutkimustulosteni pohjalta onkin perusteltua kysyä, onko tämä hyvin vakiintunut tapa kirjoittaa ulkomaalaisromaneista yleisesti hyväksyttyä. Onko lähes yksinomaan negatiivinen uutisointi, siteerauksissa sivuuttaminen ja kerjäläiseksi nimittäminen journalistisesti perusteltu tapa toimia? Onko tämä tapa uutisoida sellainen, joka voidaan journalistisesti nähdä perusteltuna ja hyväksyttynä?

Uutisjournalismin lähtökohtana kuitenkin pidetään yhteiskunnan kuvaamista monipuolisesti ja rehellisesti. Uutisjournalismita voi odottaa, että kutakin aihetta lähestytään eri puolilta, katsellaan eri näkökulmista. Ulkomaalaisromaneita koskeva uutisointi Helsingin Sanomissa vuonna 2011 ei täyttänyt näitä perusodotuksia, vaan uutisointi oli yksipuolista sekä aiheiltaan että rakenteeltaan. Tapa tehdä uutinen ja lähestyä aihetta toistui uutisjutusta toiseen. Lisäpainonsa tähän kritiikkiin tuo myös se, että Helsingin Sanomat on Suomen laajalevikkisin päivälehti, joka kuvaa itseään laatulehdeksi, ja sellaisena Helsingin Sanomia Suomen mittakaavassa myös pidetään. Voi perustellusti kysyä, että jos Helsingin Sanomilla ei ole varaa esimerkiksi jalkautua kentälle ja käyttää tulkkipalveluja, millä lehdellä varaa Suomessa olisi. Todennäköisesti kyse on kuitenkin asenteesta tapaan tehdä juttuja.

Ulkomaalaisromanien näkökulmasta voidaan myös kysyä, onko Helsingin Sanomien uutisista muodostuva representaatio oikeudenmukainen. Onko kyseessä ryhmä, jota kuvaa parhaiten ongelmallisuus, ja jonka tekemisistä kerrotaan luontevimmin yksipalstaisissa pikku-uutisissa? Mielestäni jo erilaisia juttutyyppejä käyttämällä media voisi tarjota monipuolisemman kuvan yhdestä Helsingin näkyvimmästä ja tunnetuimmasta vähemmistöryhmästä. Helsingin Sanomissa vuonna 2011 ilmestyneistä ulkomaalaisromaneista koskevista jutuista yksikään ei ollut esimerkiksi henkilöhaastattelu tai reportaasi. En väitä, että nämä olisivat keinoja, joilla ulkomaalaisromaneita koskevien lehtijuttujen ongelmalähtöisyyttä merkittävästi karsittaisiin, mutta ainakin ne laajentaisivat näkökulmaa, josta ulkomaalaisromaneita tarkastellaan.

Mitä uutisiin tulee, pelkkä ulkomaalaisromanien päästäminen ääneen heitä koskevassa uutisoinnissa muuttaisi yleistä uutisoinnista nousevaa ulkomaalaisromanien kuvaa. Jos ulkomaalaisromaniuutisoinnin rinnalla ajatellaan esimerkiksi uutisointia, jossa käsitellään kevättulvan uhriksi joutuneita suomalaisperheitä Pohjanmaalla, on vaikea kuvitella, että tulvauutisia kirjoitettaisiin haastattelematta tulvan uhreja. Päinvastoin yleisesti jopa ajatellaan, että juuri henkilökohtaiset näkökulmat uutisiin saavat paljon huomiota.

Maisterintutkielmassani olen osoittanut, että ulkomaalaisromaneita koskeva uutisointi on hyvin yksipuolista sekä sisällöltään että toteutustavoiltaan. Ongelmallisinta työssäni esittelemässäni tavassa uutisoida on se, että koska median välittämä viesti on usein jopa ainoa tietolähde, joka lukijalla on, kun hän muodostaa mielipiteitään esimerkiksi etnisistä vähemmistöistä. Näin median välittämä yksipuolinen kuvaus heijastuu myös laajemmin yksipuolisina mielipiteinä ja yksipuolisena mielipideilmastona yhteiskunnassa. Valmiiksi tarjottua ongelmalähtöistä kuvaa on vaikea kääntää positiiviseksi.

Tarkastelen ulkomaalaisromanien representointia lehtiteksteissä vain muutamasta näkökulmasta. Tutkimusta voisi jatkaa ja laajentaa monin eri tavoin. Mielenkiintoista olisi seurata tutkielmassani tarkasteleman ajanjakson uutisointia jossain toisessa lehdessä, esimerkiksi ilmaisjakelulehdessä. Toisaalta olisi mielenkiintoista tarkastella, miten uutisointi on muuttunut ajan kuluessa. Voisi tarkastella esimerkiksi sitä, miten ulkomaalaisromanien representointi on muuttunut vuodesta 2007, jolloin lehdistö heräsi seuraamaan maahan muuttaneita Romanian ja Bulgarian romaneita. Onko uutisointi muuttunut kuudessa vuodessa?

Mielenkiintoista olisi myös tarkastella jotain muuta tekstityyppiä kuin uutista, esimerkiksi yleisönosastokirjoituksia. Niitä voisi tarkastella vertailevasti esimerkiksi uutisten rinnalla tai aivan omana tekstilajinaan. Aivan oma tutkittava maailmansa olisi myös internetin keskustelupalstat tai ulkomaalaisromaniuutisiin liittyvät sähköiset kommentointiosiot. Sekä yleisönosastokirjoituksia että internetin keskustelupalstoja tarkasteltaessa kirjoittajan asema ja rooli olisi hyvin toisenlainen kuin tässä tutkielmassani.

Oma tutkimusaiheeni säilyi mielenkiintoisena siitäkkin syystä, että olen väistämättä huomannut ulkomaalaisromanien pysyneen otsikoissa edelleen, kaksi vuotta aineistoni julkaisemisen jälkeen. Ulkomaalaisromaneista muodostuva kuva ei välttämättä ole muuttunut ainakaan positiivisempaan suuntaan. Olisikin mielenkiintoista laajemmassa mittakaavassa tietää, ovatko tekstit tulleet jopa suorasukaisemmiksi, onko lehtijuttuihin nykyään mahdollista upottaa entistä osoittelevampia kannanottoja. Viittaan tällä Helsingin Sanomissa 26.5.2013 julkaistuun entisten kaupunginjohtajien syntymäpäivähaastatteluun, jossa entinen

kaupunginjohtaja toteaa, että ”ei kaupunkikuvaa kaunista se, että meillä on tämä kerjäläisongelma”, ja toinenkin pitää kerjäläisiä ”kaupunkia rumentavana”.

LÄHTEET

Aineistolähteet

Helsingin Sanomat 18.1.–29.12.2011

Kirjallisuuslähteet

Aitamurto, Tanja 2004: ”Hyvien perheiden pojat murhasivat kylmästi – miksi?” *Syälliset ja syyttömät Heinojen surmaa seuranneen moraalisen myrskyn pyörteissä kolmessa sanomalehdessä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos/ yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos.

van Dijk, Teun A. 2008: *Discourse and Power*. New York: Palgrave Macmillan.

van Dijk, Teun A. 1989: Mediating racism. The role of media in the reproduction of racism. – Ruth Wodak, *Language, Power and Ideology*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Van Dijk, Teun A. 1998: New(s) Racism. A Discourse Analytical Approach. – Simon Cottle, *'Race', Racism and the Mass Media*. Open University Press.

van Dijk, Teun A. 1991: *Racism and the Press*. New York: Routledge.

Edelman, Murray 1988: *Constructing the Political Spectacle*. Lontoo/Chicago: The University of Chicago Press.

Fairclough, Norman 1992: *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Fairclough, Norman 1997: *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.

Fiske, John 1992: *Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen*. Tampere: Vastapaino.

- Fowler, Roger 1991: *Language in the News*. Discourse and Ideology in the Press. London/New York: Routledge.
- Hall, Stuart 1999: *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.
- Halliday, M. A. K. 1994: *An Introduction to Functional Grammar*. New York: Arnold.
- Halliday, M. A. K. 1978: *Language as social semiotic. The social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold Ltd.
- Jokinen, Arja – Juhila, Kirsi 1993: Valtasuhteiden analysoiminen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen, *Diskurssianalyysin aakkoset*, s. 75–108. Tampere: Vastapaino.
- van Leeuwen, Theo 1996: The representation of social actors. – Carmen Rosa Caldas-Coulthard & Malcolm Coulthard, *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis*. London: Routledge.
- Luukka, Minna-Riitta 2000: Näkökulma luo kohteen: diskurssintutkimuksen taustaoletukset. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh, *Kieli, diskurssi ja yhteisö*, s. 133–160. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto.
- Oksanen, Kimmo 2009: *Kerjäläisten valtakunta. Totuus kerjäävistä romaneista... ja muita valheita*. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Paso, Eija 2007: *Työkyky merkitsee. Työkyvyn merkityksen ja maailman rakentuminen lehtiteksteissä*. Oulu: Oulu University Press.
- Pietikäinen Sari 2000a: *Discourses of Differentiation. Ethnic Representations in Newspaper Texts*. Jyväskylä Studies in Communication 12. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pietikäinen, Sari 2000b: Kriittinen diskurssintutkimus. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh, *Kieli, diskurssi ja yhteisö*, s. 191–217. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto.

- Pietikäinen, Sari – Luostarinen, Heikki 1996: Vähemmistöt suomalaisessa julkisuudessa. – Dahlgren, Taina (toim.), *Vähemmistöt ja niiden syrjintä Suomessa*. Ihmisoikeusliitto ry:n julkaisuja 4. Helsinki. 171–198.
- Pietikäinen, Sari – Mäntynen, Anne 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Potter, Jonathan – Wetherell, Margaret 1987: *Discourse and Social Psychology. Beyond Attitudes and Behaviour*. London: Sage Publications.
- Pälli, Pekka 2003: *Ihmisyhmä diskurssissa ja diskurssina*. Tampere: Tampere University Press.
- Raittila, Pentti 2002: Etniset aiheet, vähemmistöt ja niiden suhteet suomalaisessa journalismissa vuonna 2000. – Pentti Raittila (toim.), *Etnisyys ja rasismi journalismissa*. Tampere: Tampere University Press.
- Rekola, Juha 1996: *Ethnic Representation in the Finnish Press*. University of Wales, Cardiff College, Centre for Journalism Studies.
- Suoninen, Eero 1999: Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen, *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.
- Teo, Peter 2000: *Racism in the news. Critical discourse analysis of news reporting in two Austrian newspaper*. *Discourse & Society* 11(1), 7–49.
- Väliaverronen, Esa 1996: *Ympäristöuhkan anatomia*. Tampere: Vastapaino.

Lehtilähteet

Helsingin Sanomat 26.5.2013

Verkkolähteet

Iso Numero. Mikä on Iso Numero. <http://isonumero.blogspot.fi/p/mika-on-iso-numero.html>
5.3.2013

Levikintarkastus. Levikkihaku. <http://www.levikintarkastus.fi/levikkitietokanta/index.php>
5.3.2013

Tilastokeskus. Sanomalehdet pystyvät vastaamaan ajan haasteisiin.
www.tilastokeskus.fi/artikkelit2007/art_2007-06-15_003.html?s=0 5.3.2013

Aineisto taulukkona/ Helsingin Sanomat 2011

1	HS180111	Pakkaset ja lähtöraha pienensivät kerjäläisten määrää Helsingissä	KAUPUNKI lyhyt, STT
2	HS200111a	Esitys järjestyslain muutokseksi oli Pajuselle pettymys	KAUPUNKI
3	HS200111b	TÄSTÄ ON KYSE Kerjäämisestä tuli puheenaihe	KAUPUNKI
4	HS260111	Puolet asuntomurroista ulkomaalaisten tekemiä	KAUPUNKI
5	HS270111	Kerjääminen repi eduskunnan rajusti halki	KOTIMAA
6	HS290111	Paperittomille avataan salaklinikka	KAUPUNKI
7	HS040211	Hovioikeus lievensi ikonivarkaan rangaistusta	KAUPUNKI lyhyt
8	HS100211	Ikonin paluu sai ortodoksit kyyneliin	KAUPUNKI
9	HS130211	Emmaus Suomi: Romaneja ei pidä käsitellä järjestysongelmana	KAUPUNKI lyhyt
10	HS150211	Neljä romanialaista vangittiin koruvarkauksista	KOTIMAA lyhyt, STT
11	HS160211A	Kuopion koruvarkaudesta viides vangitseminen	KOTIMAA lyhyt, STT
12	HS160211B	Tampereen koruvarkaat jäivät kiinni Helsingissä	KAUPUNKI lyhyt, STT
13	HS180211a+	HS-GALLUP Kerjäläisille oma tukikohta	KAUPUNKI
14	HS180211b	HS-GALLUP Helsinkiläisten asenteet kiristyneet kerjäläisiä kohtaan	KAUPUNKI
15	HS220211+	Sosiaalikeskus Satama sai purkutuomion	KAUPUNKI
16	HS120311	Toisellekin tuomio ikonivarkaudesta	KAUPUNKI
17	HS150311	Poliisi epäilee romanialaisia parituksesta	KAUPUNKI
18	HS190311+	Helsinki maksoi romanikerjäläisille leirintämajoituksen	KAUPUNKI
19	HS220311a+	Romanit palasivat taas Kalasatamaan	KAUPUNKI
20	HS220311b+	Sinnikkäät leiriytyjät	KAUPUNKI kainalo
21	HS230311A+	Kerjäläisten häätö lähellä	KAUPUNKI
22	HS230311B	Romanialaispoliitikko ei ehtinyt Kalasatamaan	KAUPUNKI
23	HS240311a+	Pelastuslaitos häätää tänään romanileirin Kalasatamasta	KAUPUNKI
24	HS240311b+	Kerjäläiskiistan osapuolet kokoontuvat saman pöydän ääreen	KAUPUNKI kainalo
25	HS250311a+	Romanileiri sai lähtökäskyn	KAUPUNKI
26	HS250311b+	FAKTA Kalasatamassa yöpyy vain osa romaneista	KAUPUNKI
27	HS260311	Alkoholistien hoitokoti tarjoaa paikkaa romaneille	KAUPUNKI
28	HS290311A	Kodittomatkin hylkivät romaneja	KAUPUNKI
29	HS290311B	Töölöläiset eivät halua romaneja naapureikseen	KAUPUNKI
30	HS300311a	MITÄ TEHDÄ ROMANIONGELMALLE? Romanivirkamies Räihä lupaa ratkaisua tänään	KAUPUNKI lyhyt 1/5
31	HS300311b	MITÄ TEHDÄ ROMANIONGELMALLE?	KAUPUNKI

		1. Ei tehdä mitään	lyhyt 2/5
32	HS300311c	MITÄ TEHDÄ ROMANIONGELMALLE? 2. Perustetaan laillisia leirejä	KAUPUNKI lyhyt 3/5
33	HS300311d	MITÄ TEHDÄ ROMANIONGELMALLE? 3. Lähetetään romanit kotimaihinsa	KAUPUNKI lyhyt 4/5
34	HS300311e	MITÄ TEHDÄ ROMANIONGELMALLE? 4. Kielletään kerjääminen	KAUPUNKI lyhyt 5/5
35	HS310311A	”Ei Suomi ollutkaan paratiisi”	KOTIMAA
36	HS310311B+	Nuorisoasiainkeskus haluaa poliisin tyhjentävän romanileirin	KAUPUNKI
37	HS020411	Paperittomien salainen klinikka avautuu ensi viikolla Helsingissä	KAUPUNKI
38	HS070411+	Kalasadaman romanileiri pimeni	KAUPUNKI
39	HS080411A	Romanien päiväkeskuksen avaaminen viivästyy	KAUPUNKI
40	HS080411B	Järvenpään Prisman murto on selvitetty	KAUPUNKI lyhyt
41	HS110411	EDUSKUNTAVALIT 17.4.2011 Pitäisikö Helsingin seudun kuntien osoittaa Romanian romaneille leiriytymispaikka?	KAUPUNKI
42	HS120411+	Helsinki haluaa purkaa sosiaalikeskuksen vuokrasopimuksen etuajassa	KAUPUNKI lyhyt
43	HS140411+	Kaupunki haluaa häätää aktivistit Kalasadamasta	KAUPUNKI
44	HS280411a+	Kerjäläistyöryhmä ei löytänyt uusia ratkaisuja	KAUPUNKI
45	HS280411b+	FAKTA Kalasadaman leirin loppu hämmöttää	KAUPUNKI
46	HS100511A	Paritusta Helsingin keskustassa	KAUPUNKI
47	HS100511B	POIMINTA Kartta käteen ja keikalle	KAUPUNKI
48	HS130511	POIMINTA Sosiaalivirasto yrittää valvoa leireissä eläviä pikkulapsia	KAUPUNKI
49	HS210511	Hoito kuin kehitysmaassa	KAUPUNKI
50	HS280511	Kerjäläiset alkavat kaupata Isoa Numeroa maanantaina	KULTTUURI, lyhyt
51	HS310511A	Rukoilija vaihtoi lehtikauppiaksi	KAUPUNKI
52	HS310511B	Syyttäjä: Romaniaalaisten parituksessa pahoinpitelyjä	KAUPUNKI, STT
53	HS010611	Krp: Kerjäläisilmiöön liittyy Suomessakin ihmiskauppaa	KOTIMAA
54	HS040611	Romanit tappelivat kerjuupaikasta Helsingissä	KAUPUNKI lyhyt, STT
55	HS060611+	Helsinki päättää kerjäläisleireistä	KAUPUNKI
56	HS070611A	Poliisi tutkii anarkistiyhteyttä	KAUPUNKI
57	HS070611B	Malmin koruliikkeen ryöstössä ennätysmaalit	KAUPUNKI
58	HS070611C	Senaatintorilla kiisteltiin romanien oikeuksista	KAUPUNKI
59	HS070611D	Mitä mieltä olet romanien tilanteesta	KAUPUNKI
60	HS080611+	Romanikerjäläisten majoitus hiertää Helsingin päättäjiä	KAUPUNKI
61	HS090611A+	Poliisi häti romanit leireistään Helsingin Kalasadamasta	KAUPUNKI
62	HS090611B	Sosiaalikeskus Satama ei sanoudu irti pommiviesteistä	KAUPUNKI

63	HS100611a+	Romanit pystyttivät uuden leirin Kalasatamaan	KAUPUNKI
64	HS100611b+	TÄSTÄ ON KYSE Helsinki on pyrkinyt häätämään...	KAUPUNKI
65	HS110611	Poliisit rauhoittelivat Kalasataman romaneja	KAUPUNKI, lyhyt
66	HS140611a+	Helsinki ei auta romanikiertolaisten majoittamisessa	KAUPUNKI
67	HS140611b+	TAUSTA Leirin purkamista palloeltu pitkään	KAUPUNKI, kainalo
68	HS150611+	Sosiaalikeskuksen romanileiri pysyy Kalasatamassa	KAUPUNKI
69	HS290611	Romanien päiväkeskuksessa yli 200 kävijää päivittäin	KAUPUNKI
70	HS040711	Poliisi varoittaa ovelista varkaista	KAUPUNKI lyhyt
71	HS090711a	Romanien päiväkeskus töhrittiin Sörnäisissä	KAUPUNKI
72	HS090711b	TÄSTÄ ON KYSE Toukokuussa Diakonissalaitos avasi...	KAUPUNKI tietolaatikko
73	HS120711	TÄSTÄ ON KYSE Helsingissä tehtiin poikkeuksellisen...	KAUPUNKI tietolaatikko
74	HS260711	"Ihan Amerikan meininkiä" Katujulisteet kutsuvat käpyläläisiä katupartioon	KAUPUNKI
75	HS070811	Varastettu ikoni palaa kotiin	KAUPUNKI
76	HS120811a+	Sosiaalikeskuksen purku lähestyy	KAUPUNKI
77	HS120811b+	TÄSTÄ ON KYSE Vapaa katto ry vuokrasi kaupungilta...	KAUPUNKI tietolaatikko
78	HS190811	Taskuvarasliigan johtajaksi epäilty vangittiin	KAUPUNKI lyhyt
79	HS250811a+	Aktivistit puolustavat romaneja loppuun asti	KAUPUNKI
80	HS250811b	LYHYESTI Työryhmä selvittämään romanien asumista	KAUPUNKI kainalo
81	HS300811	Ulkomaalaisryhmää epäillään murtosarjasta Etelä-Suomessa	KAUPUNKI
82	HS310811+	Romanileirin häätö päättyi Senaatintorille	KAUPUNKI
83	HS010911	Menikö romanien häätö oikein?	KAUPUNKI
84	HS020911	Kalasatamasta löytyi varastettua kuparia	KAUPUNKI
85	HS280911	POIMINTA Hoitoa ei, menoja kyllä	KOTIMAA lyhyt
86	HS011011	Romanilasten oppivelvollisuutta selvitetään Helsingissä	KAUPUNKI
87	HS061011	Romanialaisia tuomiolle kesän ammunnoista	KAUPUNKI lyhyt, STT
88	HS181011	Kirjoittamaton sopimus sanelee kerjäläisten reviirit	KAUPUNKI
89	HS181011	Biaudet: Poliisilla ongelmia tunnistaa ihmiskauppaa	KOTIMAA
90	HS191011	Romanialaisten tappelu syntyi suojelurahasta	KAUPUNKI lyhyt
91	HS301011	Kerjäläiset ovat valtakuntansa vartijoita	KAUPUNKI

92	HS121111	Rasismi teki pesän Suomeen	KOTIMAA gallup
93	HS291211	Maksukorttien kopioinnista epäiltyt joutuvat oikeuteen Tuusulassa	KAUPUNKI lyhyt